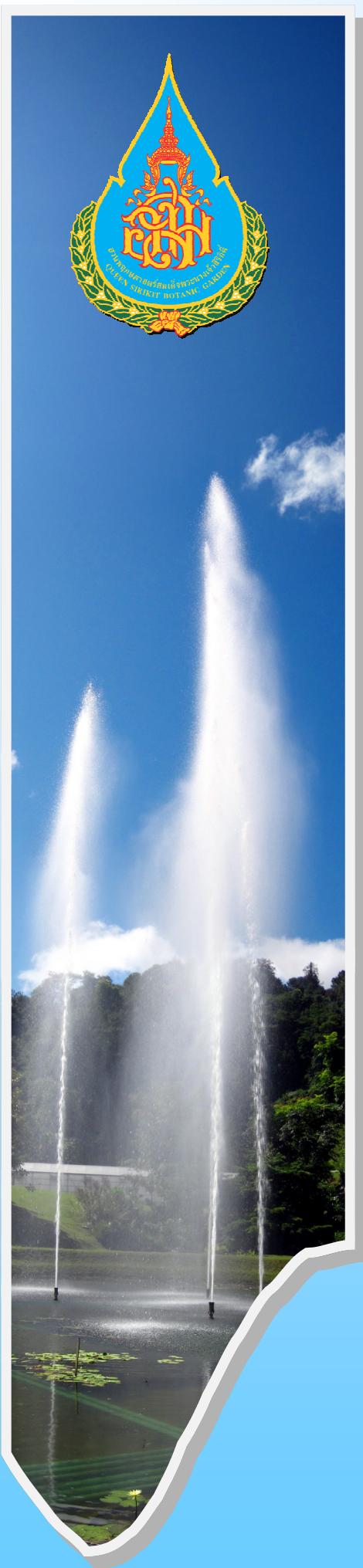

แผนแม่บทองค์การสวนพฤกษศาสตร์ Botanical Garden Organization Master Plan 2554 - 2564

องค์การสวนพฤกษศาสตร์
Botanical Garden Organization

ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการองค์การ
ครั้งที่ 8/2553 วันที่ 28 กันยายน 2553

คำนำ

แผนแม่บทองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ฉบับนี้ ได้จัดทำขึ้นด้วยความร่วมมือและตั้งใจของบุคลากรขององค์การร่วมกันจัดทำขึ้น เป็นแผนระยะยาว มุ่งเป้าประสงค์แห่งความสำเร็จในวิสัยทัศน์ที่ได้วางไว้ โดยแบ่งระยะเวลาการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ สิ้นสุดในปี พ.ศ.2562 ในแต่ละระยะของแผนได้กำหนดยุทธศาสตร์ดำเนินการของแต่ละช่วงระยะเวลา เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานขององค์การให้บรรลุเป้าหมายตามความคาดหวัง อันนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์ พ.ศ.2535 และเพื่อเป็นแผนในการกำกับกับการดำเนินกิจการขององค์การให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ แนวทางในการจัดทำแผนแม่บทนี้เป็นไปภายใต้บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) แผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ. 2551-2554) และแผนปฏิบัติการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พ.ศ. 2551-2554) มุ่งเน้นการดำเนินงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลทั้งด้าน คุณธรรม นิติธรรม ความโปร่งใส ความมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชน ด้วยการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีเครื่องมือกำกับทิศทางในการดำเนินงานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ได้ในระยะเวลาที่กำหนด จึงขอให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายใช้แผนแม่บทฉบับนี้ เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์หรือแผนปฏิบัติการของหน่วยงานให้สอดคล้องกับแผนแม่บท และนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการทำงาน เพื่อให้งานขององค์การประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้า เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติยิ่งขึ้นต่อไป

(นางก่องกานดา ชยามฤต)

ผู้อำนวยการองค์การสวนพฤกษศาสตร์

สารบัญ

	หน้า	
คำนำ	ก	
สารบัญ	ข	
บทนำ	1	
บทที่ 1	บทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ องค์ประกอบหลักและบทบาทของสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานสากล	5
บทที่ 2	การดำเนินงานขององค์การที่ผ่านมา	20
บทที่ 3	วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการดำเนินงานขององค์การ	32
บทที่ 4	กรอบแนวทางในการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนบริหารด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	35
บทที่ 5	แผนแม่บทขององค์การสวนพฤกษศาสตร์	39
บทที่ 6	การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี	67
บทที่ 7	การบริหารจัดการและการติดตามประเมินผล	70
บทที่ 8	บทส่งท้าย	72

บทนำ

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ มีสถานภาพเป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับการจัดตั้งขึ้นในปี 2535 ด้วยวัตถุประสงค์ให้ประเทศไทยมีสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานสากล มีความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพืช เป็นสถานอนุรักษ์และสถานศึกษาพันธุ์ไม้ในสภาพธรรมชาติ เป็นศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาบุคลากรระดับสูงด้านพืชและการจัดการสวนพฤกษศาสตร์ให้เป็นสถานที่ดึงดูดความงาม คุณค่าของพรรณไม้ไทยให้เป็นที่ประจักษ์แก่สากล การดำเนินงานที่ผ่านมาองค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้ดำเนินการรองรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายรัฐบาลมาอย่างต่อเนื่อง นับเป็นองค์การสนับสนุนการพัฒนาประเทศที่สำคัญยิ่งองค์การหนึ่งของรัฐในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ถือเป็นการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนอย่างยิ่ง ซึ่งรัฐบาลก็ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานให้องค์การมาอย่างต่อเนื่อง และองค์การก็สามารถดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ได้มาโดยลำดับ

ความสำเร็จในการจัดตั้งสวนพฤกษศาสตร์ต้องมีการวางแผนระยะยาวมีทิศทางชัดเจน และมีการร่วมมือระหว่างนานาชาติ เพื่อการเป็นศูนย์กลางในด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพของโลก โดยเฉพาะที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมาก ดังนั้น เพื่อเป็นการกำหนดกรอบทิศทางแห่งความสำเร็จ สนับสนุนการดำเนินงานขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพ องค์การสวนพฤกษศาสตร์จึงได้กำหนดแผนแม่บทของสวนพฤกษศาสตร์เป็นแผนระยะยาวขององค์การขึ้น กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ในทิศทางการดำเนินงานเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามความคาดหวังของแต่ละช่วงระยะเวลาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อเป็นเครื่องมือกำกับการดำเนินงานขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ ให้หน่วยงานต่างๆ นำไปเป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อใช้ในการดำเนินงานของหน่วยงานต่อไป

หลักการเหตุผลและเป้าประสงค์ในการจัดทำแผนแม่บท

เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การบรรลូវัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ ที่ตั้งไว้ตามระยะเวลาที่คาดหวัง มีแผนกำกับกับการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมและมีความเหมาะสม เป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ สอดคล้องกับแผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้องค์การสวนพฤกษศาสตร์

- 1) เป็นแหล่งการเรียนรู้ อนุรักษ์ และรวบรวมพันธุ์พืช
- 2) เป็นแหล่งสร้างและรวบรวมองค์ความรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์
- 3) เป็นแหล่งเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชน ในความสำคัญของทรัพยากรพรรณพืช
- 4) สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากงานพฤกษศาสตร์ ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนแม่บท

1. เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานขององค์การในระยะยาว และเป็นแผนยุทธศาสตร์ดำเนินงานในแต่ละช่วงระยะเวลา 5 ปี
2. เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ ในช่วงระยะเวลา 5 ปี สำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์
3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานขององค์การสวนพฤกษศาสตร์

แนวทางในการจัดทำแผน

1. ศึกษาบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ รวมทั้งองค์ประกอบหลักและบทบาทของสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานสากล
2. ประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์การที่ผ่านมา
3. วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการดำเนินงานขององค์การ
4. ศึกษาถึงกรอบแนวทางในการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนบริหารราชการแผ่นดิน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนบริหารด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. กำหนดแผนแม่บทการดำเนินงานขององค์การ

คำจำกัดความที่ใช้ในแผนแม่บทนี้

องค์การ หมายถึง องค์การสวนพฤกษศาสตร์

แผนแม่บท (Master Plan) หมายถึง แผนงานหลักขององค์การที่ใช้ดำเนินงาน เป็นการวางแผนเชิงรวมที่เกี่ยวข้องกับทุกส่วนงาน ที่มุ่งให้มีการประสานแผนงานให้เข้ากันได้เป็นอย่างดี สำหรับทั้งกิจการ และเพื่อใช้เป็นต้นแบบของแผนการย่อยต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับแผนแม่บท

วิสัยทัศน์ (Vision) หมายถึง ความคาดหวังในอนาคตขององค์การที่ต้องการให้เป็น

พันธกิจ (Mission) หมายถึง กรอบหรือทิศทางการทำงานขององค์การ ซึ่งต้องกำหนดกรอบให้ชัดเจนว่าพันธกิจมีความครอบคลุมขอบเขตการดำเนินงานอย่างไร

การวางแผน (Planning) หมายถึง กระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับช่วงเวลาข้างหน้า และกำหนดสิ่งที่จะกระทำต่าง ๆ เพื่อที่จะให้บรรลุในวัตถุประสงค์ดังกล่าว หรืออีกนัยหนึ่ง หมายถึง การตัดสินใจเลือกวิธีการกระทำและสิ่งที่เหมาะสมจะต้องปฏิบัติเอาไว้เป็นการล่วงหน้า

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategy Issue) หมายถึง ประเด็นหลักที่ขององค์การฯ ต้องคำนึงถึง ต้องการพัฒนา ต้องการมุ่งเน้น ซึ่งสามารถนำพันธกิจมาพิจารณาว่าจะดำเนินการตามพันธกิจข้อใดเป็นพิเศษ และหลังจากดำเนินการดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว องค์การจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด ทั้งนี้ในการจัดทำประเด็นยุทธศาสตร์ต้องคำนึงถึงแผนบริหารราชการ

แผ่นดิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนปฏิบัติการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ (Objective) หมายถึง จุดมุ่งหมายหรือสถานะในอนาคตที่องค์การมุ่งหวังเอาไว้ และพยายามที่จะให้บรรลุถึงซึ่งสิ่งที่ได้มุ่งหวังไว้ดังกล่าว

เป้าประสงค์ (Goal) หมายถึง สิ่งที่ต้องการต้องการจะบรรลุโดยต้องนำประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategy Issue) มาพิจารณาว่าหากดำเนินการตามประเด็นยุทธศาสตร์จนประสบความสำเร็จแล้ว องค์การจะได้รับประโยชน์อย่างไร

ตัวชี้วัด (Key Performance Indicator) หมายถึง สิ่งที่จะเป็นตัวบ่งชี้ว่าองค์การสามารถปฏิบัติงานบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ได้หรือไม่ ขั้นตอนนี้จะต้องพิจารณาหาปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้ดังกล่าว

ค่าเป้าหมาย (Value Added) หมายถึง ตัวเลขหรือค่าของตัวชี้วัดความสำเร็จที่องค์การ ต้องการบรรลุ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของการกำหนด หรือระบุว่า ในแผนงานนั้นๆ องค์การต้องการทำอะไร ให้ได้เป็นจำนวนเท่าไร และภายในกรอบระยะเวลาเท่าใด

กลยุทธ์ (Strategy) หมายถึง สิ่งที่ต้องการจะดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ (Goal) โดยกลยุทธ์นี้จะกำหนดขึ้นโดยการพิจารณาจากปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Critical Success factors) เป็นสำคัญ กล่าวคือ ต้องพิจารณาว่าในการที่จะบรรลุเป้าประสงค์ข้อหนึ่งๆ นั้น มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จ และเราจำเป็นต้องทำอย่างไรจึงจะไปสู่จุดนั้นได้

มาตรฐาน (Standards) หมายถึง คุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งฝ่ายบริหารจะใช้เป็นบรรทัดฐานหรืออ้างอิงถึงมาตรฐานนี้ (อาจหมายถึง สิ่งที่ถูกปฏิบัติงานพยายามกระทำให้ได้ตรงตามรูปแบบดังกล่าว) มาตรฐานจะช่วยให้สามารถสังเกตเห็นถึงการเปรียบเทียบผลการทำงานต่างๆ ว่างานที่ได้กระทำไปแล้ว สูงกว่า ต่ำกว่า หรือเสมอกัน กับที่ได้ตั้งเป็นมาตรฐานหรือที่กำหนดเป็นคุณค่าไว้

บทที่ 1

บทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ องค์ประกอบหลักและบทบาทของสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานสากล

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้รับการจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2535 ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์ พ.ศ.2535 เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทส่งเสริมหรือประเภทไม่แสวงกำไร ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรพรรณพืชของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์

ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์ พ.ศ. 2535

1. รวบรวมพรรณไม้ต่างๆ เพื่อจัดปลูกให้เป็นหมวดหมู่
2. ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมตัวอย่างพรรณไม้แห้ง ข้อมูล เอกสาร สิ่งพิมพ์ เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการพฤกษศาสตร์กับองค์การอื่นทั้งภายในและภายนอกอาณาจักร
3. ขยายพันธุ์และอนุรักษ์พรรณไม้ของประเทศไทย
4. ศึกษา ค้นคว้า ฝึกอบรม และวิจัยด้านพฤกษศาสตร์และผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นจากพืชรวมทั้งส่งเสริมและให้ความร่วมมือในกิจการดังกล่าวของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชน
5. เป็นสถานศึกษาพรรณไม้ในธรรมชาติ ตลอดจนเป็นสถานที่สำหรับการสนทนาการพักผ่อนหย่อนใจและให้ความรู้โดยเฉพาะด้านพฤกษศาสตร์
6. ปลูกฝังและกล่อมเกลาจิตใจ รวมทั้งให้ความรู้แก่เยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ
7. นำเข้าในและส่งออกป็นอกราชอาณาจักร เพื่อจำหน่ายซึ่งของที่เกี่ยวข้องกับกิจการพฤกษศาสตร์
8. ประกอบกิจการพฤกษศาสตร์ รวมทั้งกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องหรือใกล้เคียงกับกิจการพฤกษศาสตร์

อำนาจหน้าที่ ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์ พ.ศ. 2535

1. ถือกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ทรัพย์สินต่างๆ สร้าง ซ่อม จัดหา ขยาย จำหน่าย เช่า ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม แลกเปลี่ยน โอน รับโอน หรือดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินใดๆ ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร ตลอดทั้งรับทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้
2. ว่าจ้างหรือรับจ้างทำกิจการที่เกี่ยวกับกิจการขององค์การสวนพฤกษศาสตร์
3. ขยายหรือแลกเปลี่ยนพรรณไม้หรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นจากพืช ตลอดจนจนทำการค้า และให้บริการเกี่ยวกับกิจการขององค์การสวนพฤกษศาสตร์
4. กู้ ยืม ให้กู้ยืมหรือให้ยืมเงิน โดยมีหลักประกัน ด้วยบุคคลหรือด้วยทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์แก่กิจการขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ ในกรณีที่เป็นการกู้ยืมเงินที่มีจำนวนเงินครว ละห้าล้านบาทขึ้นไปต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีและกระทรวงการคลังก่อน
5. ร่วมกิจการหรือร่วมทุนกับบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์แก่กิจการขององค์การสวนพฤกษศาสตร์รวมทั้งการเข้าเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือนิติบุคคลใด ทั้งนี้ เมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้ว
6. ตั้งหรือรับเป็นตัวแทน ตัวแทนค้าต่างหรือนายหน้าเกี่ยวกับกิจการตามวัตถุประสงค์ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์

สวนพฤกษศาสตร์

สวนพฤกษศาสตร์จัดเป็นสถาบันเก่าแก่มากที่สุดสถาบันหนึ่ง ที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับความเจริญของอารยะประเทศ แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวิชาการ วัฒนธรรม และศิลปะของประเทศนั้น วัตถุประสงค์เดิมแต่แรกเป็นเพียงสถานที่รวบรวมพรรณไม้ที่สวยงามมาจัดปลูกไว้ด้วยกัน ขนาดไม่ใหญ่โตนัก ต่อมาได้มีการรวบรวมพรรณไม้ที่มีคุณค่าเป็นยาสมุนไพร หรือที่มีค่าทางเศรษฐกิจไว้ด้วย และมีการขยายพื้นที่กว้างขวางขึ้น ทำให้นำไปสู่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพืชหลายสาขาควบคู่กันไปอย่างต่อเนื่อง ต่อมาได้มีการรวบรวมพรรณไม้จากต่างถิ่นมาปลูกมากขึ้น กลายเป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติที่ให้ประโยชน์ทั้งทางด้านวิชาการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการพักผ่อนหย่อนใจควบคู่กันไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจด้านพืชของประเทศด้วย

สวนพฤกษศาสตร์ที่จัดตั้งขึ้นในระยะแรกๆ กระจายอยู่ทั่วโลกทั้งในคาบสมุทรอาหรับ จีน และเม็กซิโก แต่ไม่มีบันทึกหลักฐานปรากฏแน่ชัด ในภาวะที่เกิดสงครามขึ้น สวนพฤกษศาสตร์ไม่ได้รับการดูแล ถูกทอดทิ้ง ต้นไม้ถูกเหยียบฉวยเคลื่อนย้ายและถูกทำลายไป ที่มีบันทึกเป็นหลักฐานปรากฏได้แก่สวนพฤกษศาสตร์ในทวีปยุโรปที่ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1543 โดยการริเริ่มของศาสตราจารย์ Luca Ghini ที่เมืองปิซาในประเทศอิตาลี ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมของทวีปยุโรปในสมัยนั้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการรวบรวมพันธุ์พืชที่เป็นสมุนไพรและยารักษาโรคมาจัดปลูกให้เป็นแหล่งศึกษาของนักปราชญ์และนักศึกษาแพทย์ทั้งในประเทศอิตาลีและที่เดินทางมาจากประเทศใกล้เคียงอื่นๆ ต่อมางานด้านพฤกษศาสตร์ได้มีการตื่นตัวขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะประเทศในทวีปยุโรปและสหรัฐอเมริกาเล็งเห็นความสำคัญของงานด้านพฤกษศาสตร์และได้มีการจัดตั้งสวนพฤกษศาสตร์ขึ้นมาอีกหลายแห่ง ที่ยังปรากฏอยู่จนถึงปัจจุบัน

บทบาทและหน้าที่ของสวนพฤกษศาสตร์

สวนพฤกษศาสตร์จัดเป็นสถาบันทางวิชาการด้านพืช ที่มีองค์ประกอบสำคัญหลายประการรวมอยู่ด้วยกัน ที่เป็นลักษณะเด่น ได้แก่ การปลูกรวบรวมพรรณไม้หลากหลายชนิด ทั้งพืชเดิมและพืชต่างถิ่นที่ทราบชื่อและที่มาแน่นอนจัดปลูกร่วมกันอย่างเป็นระบบในพื้นที่ขนาดใหญ่ สวนพฤกษศาสตร์เป็นศูนย์กลางทางวิชาการด้านพืช ที่มีการอนุรักษ์และขยายพันธุ์ ศูนย์พัฒนาบุคลากร ศูนย์รวมข้อมูลเอกสารอ้างอิง สิ่งพิมพ์เผยแพร่ ศูนย์การวิจัยค้นคว้า สถานศึกษา

ภาคสนามและพัฒนางานด้านพฤกษศาสตร์ ตลอดจนให้การพักผ่อนหย่อนใจ ความสุนทรีย์และ
สันติภาพแก่ประชาชนทั่วไป

นอกจากการเป็นศูนย์รวมพรรณพืชนานาชนิดที่มีการจัดปลูกไว้อย่างมีระบบและเสริม
ด้วยการตกแต่งภูมิทัศน์แล้ว สวนพฤกษศาสตร์ที่แท้จริงยังต้องประกอบด้วยนักพฤกษศาสตร์
กิจกรรมและส่วนสนับสนุนงานวิชาการด้านพืชที่เกี่ยวข้อง อาทิ การให้ความรู้ การฝึกอบรม การ
สัมมนา การศึกษาค้นคว้าวิจัย การรวบรวมและถ่ายทอดข้อมูล การผลิตสื่อและสิ่งพิมพ์ต่างๆ
เพื่อให้เป็นแหล่งสรรพความรู้ทางวิชาการด้านพืชที่สมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง

นอกจากนั้นสวนพฤกษศาสตร์ยังประกอบด้วยส่วนอื่นอีก เช่น ที่ทำการ ศูนย์สารนิเทศ
หอพรรณไม้ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ ศูนย์วิจัยและปฏิบัติการ ศูนย์ฝึกอบรม โรงเรียนเพาะชำและ
อนุบาลพืช ห้องสมุดทางพฤกษศาสตร์ ศูนย์รวมข้อมูลพืช สวนรุกขชาติ เส้นทางเดินชมธรรมชาติ
ระบบรักษาความสะอาดและความปลอดภัย ร้านขายของที่ระลึก และวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เยี่ยมชม

องค์ประกอบของสวนพฤกษศาสตร์

สวนพฤกษศาสตร์มีบทบาทหน้าที่หลายด้าน ทั้งการรวบรวมพรรณไม้ต่างๆ การ
ศึกษาวิจัย การให้ความรู้ รวมทั้งการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และพื้นที่สันติภาพ การ
ตอบสนองบทบาทเหล่านั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆกัน เช่น สวนจัดแสดงพันธุ์ไม้ต่างๆ สวน
เพื่อความสวยงาม พิพิธภัณฑ์ ห้องปฏิบัติการต่างๆ สถานที่สำหรับการอบรมให้ความรู้ สิ่งอำนวยความสะดวก
ความสะอาดต่างๆ ตลอดจนสถานที่สำหรับการบริหารจัดการสวนพฤกษศาสตร์ นอกจากนี้ยังมี
ส่วนประกอบอื่นๆที่จะทำให้ สวนพฤกษศาสตร์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ และผู้คนนิยมเข้า
ค้นคว้าหาความรู้และพักผ่อนหย่อนใจ สวนพฤกษศาสตร์แต่ละแห่งอาจมีองค์ประกอบที่แตกต่าง
กัน เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์การก่อตั้งที่แตกต่างกัน รวมถึงบริบทแวดล้อมต่างๆ ซึ่งสามารถ
จำแนกพื้นที่ออกเป็นกลุ่มตามบทบาทหน้าที่และการใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1. พื้นที่สำหรับสันติภาพ

(1) พื้นที่จัดแสดงเพื่อความสวยงามและลานกิจกรรม – เพื่อเป็นที่พักผ่อนแก่ผู้เยี่ยมชม
และเป็นการดึงดูดให้ประชาชนเข้ามาพักผ่อน และได้รับความรู้จากส่วนอื่นๆของสวน
พฤกษศาสตร์ไปในโอกาสเดียวกัน

(2) พื้นที่บริการ – สวนพฤกษศาสตร์จะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตั้งแต่
ถนนทางเข้า ทางรถยนต์ ทางเดินเท้า ร้านขายอาหาร/เครื่องดื่ม ระบบกำจัดขยะ ระบบบำบัดน้ำ

เสีย ลานจอดรถ ระบบรักษาความปลอดภัย ฯลฯ เพื่อความสะดวกของผู้เข้าเยี่ยมชม ป้ายเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้คนได้เรียนรู้เรื่องราวสำคัญของพื้นที่ และกระตุ้นให้ผู้มาเยี่ยมชมอยากรู้ อยากค้นเคยกับพื้นที่มากยิ่งขึ้น

2. พื้นที่สำหรับการให้ความรู้

(1) พื้นที่จัดแสดงพรรณไม้ตามกลุ่มพืช – สวนพฤกษศาสตร์เป็นศูนย์รวบรวมพรรณไม้นานาชนิด จึงต้องมีพื้นที่ขนาดใหญ่ปลูกรวบรวมพรรณไม้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ความรู้ทางวิชาการและความสวยงาม โดยจัดปลูกพืชเป็นหมวดหมู่ เป็นวงศ์ ตามหลักอนุกรมวิธานพืช เช่น วงศ์ไทร (Moraceae) วงศ์ขิง-ข่า (Zingiberaceae) กลุ่มพืชเมล็ดเปลือย (Naked-seed) เช่น สน (Pinaceae) ปรง (Cycadaceae) และ พญาไม้ (Podocarpaceae) ปลูกเป็นกลุ่มตามลักษณะการเจริญเติบโต เช่น กลุ่มไม้เลื้อย ปลูกพืชผสมผสานตามลักษณะพื้นที่อาศัย เช่น สวนหิน และพืชน้ำ หรือปลูกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ เช่น พืชสมุนไพร พืชเส้นใย พืชน้ำมัน เป็นต้น โดยมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพรรณไม้ รวมทั้งสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ไว้ล่วงหน้า พรรณไม้ที่รวบรวมมาต้องเป็นตัวแทนของพืชที่ใช้ศึกษาทางด้านเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ พืชหายากและพืชที่ถูกคุกคามต่างๆ จะต้องรวบรวมสำหรับการอนุรักษ์นอกถิ่น โดยส่วนหนึ่งจะนำมาจัดแสดงเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนและกระตุ้นจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรพืช ซึ่งจะต้องได้รับการดูแลอย่างดีเป็นพิเศษ พืชต่างๆที่นำมาปลูกต้องมีการวางแผนที่ดีเพื่อการรื้อถอนในอนาคต การรวบรวมพืชตามระบบอนุกรมวิธานและตามลักษณะภูมิประเทศ มีคุณค่าสำหรับการศึกษาเปรียบเทียบและการทำวิจัยทางด้านอนุกรมวิธาน รวมถึงการจัดระบบการจัดการพื้นที่และป้ายสื่อความหมาย

(2) พื้นที่จัดนิทรรศการ/ประชุม/อบรม - นิทรรศการเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้คนได้เรียนรู้เรื่องราวสำคัญของพื้นที่นั้น มักไม่ให้รายละเอียดลึกซึ้งมากนัก แต่กระตุ้นให้ผู้มาเยี่ยมชมอยากรู้ อยากค้นเคยกับพื้นที่มากยิ่งขึ้น ควรเลือกประเภทสื่อที่สนองความต้องการของผู้มาเยี่ยมชมได้ดีที่สุดของแต่ละพื้นที่เป็นกรณีไป จึงจำเป็นต้องจัดทำแผนการพัฒนาสื่อของแต่ละพื้นที่เป็นการเฉพาะ สำหรับการจัดประชุม/อบรม/สัมมนา เป็นการให้ความรู้เชิงลึก ให้ข้อมูลมาก จำนวนผู้รับความรู้จะน้อยและใช้งบประมาณสูง แต่มีความจำเป็นโดยเฉพาะการให้ความรู้กับครู อาจารย์ หรือผู้นำชุมชน ที่สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่ต่อไป กิจกรรมการประชุม/อบรม/สัมมนาจัดในอาคาร ซึ่งต้องมีความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการจัดกิจกรรม เช่น เครื่องฉายภาพ คอมพิวเตอร์และเครื่องเสียง เป็นต้น รวมถึงพื้นที่สำหรับรับประทานอาหาร ที่พักผ่อนนอกห้องประชุม และห้องสุขา

(3) ห้องสมุด ศูนย์ข้อมูล และศูนย์สารนิเทศ - ส่วนพฤกษศาสตร์ นอกจากจะเป็นแหล่งรวบรวมแล้ว ยังเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้แก่ประชาชนอีกด้วย ชุดภาพนิ่ง ภาพยนตร์ และหนังสือประเภทต่าง ๆ ให้ความรู้ลึกลงในรายละเอียดแก่ผู้มาเยี่ยมชมได้ดี ดังนั้น ส่วนพฤกษศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีห้องสมุด รวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพืช ส่วนศูนย์ข้อมูล เป็นการรวบรวมและประมวลผลข้อมูลและความรู้ต่างๆ ให้เป็นหมวดหมู่ สืบค้นได้ง่าย และเข้าถึงสะดวก รวมถึงการสืบค้นบนอินเทอร์เน็ตด้วย ศูนย์สารนิเทศ จะเป็นด่านแรกสำหรับการติดต่อกับ ส่วนพฤกษศาสตร์ เป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลทางพฤกษศาสตร์ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนทั่วไป

3. พื้นที่สำหรับการศึกษา วิจัย และสร้างองค์ความรู้

(1) หอพรรณไม้/พิพิธภัณฑ์แมลง - เป็นศูนย์รวมตัวอย่างพรรณไม้แห้ง (Herbarium Specimen) และตัวอย่างแมลงสำหรับการศึกษาด้านอนุกรมวิธานโดยเปิดโอกาสให้นักวิชาการ ทั้งในและนอกประเทศ ได้มีโอกาสมาใช้ประโยชน์ ตัวอย่างอ้างอิงทั้งหมด จะเก็บรวบรวมมาจากทั่วประเทศ รวมถึงจากต่างประเทศบางส่วน เก็บไว้ในอาคารที่มีระบบการจัดการที่ดีรองรับ ควบคุม ความชื้นและอุณหภูมิได้ เพื่อรักษาตัวอย่างให้เสื่อมสภาพช้าที่สุด และมีระบบการป้องกันกำจัด แมลงและเชื้อราที่เหมาะสม ตัวอย่างจะถูกจัดเรียงเป็นหมวดหมู่ ตามลำดับชั้น เพื่อให้ผู้ที่ จะทำการศึกษามารถศึกษารายละเอียดต่างๆ ได้อย่างสะดวกและตลอดเวลา โดยมีเครื่องมือที่จำเป็น สำหรับการศึกษาวางให้ด้วย เช่น กล้องถ่ายรูป กล้องจุลทรรศน์ และเครื่องช่วยวาดรูป เป็นต้น

(2) ห้องปฏิบัติการ - ส่วนพฤกษศาสตร์ที่สมบูรณ์และได้มาตรฐานสากล จะต้อง มีห้องปฏิบัติการที่มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย เพื่อให้นักวิจัยได้ใช้ทดลองด้านพฤกษศาสตร์สาขา ต่างๆ ที่ควรครอบคลุมสาขาวิชาการทางพฤกษศาสตร์ เช่น อนุกรมวิธาน พันธุศาสตร์ กาย วิทยา สรีรวิทยา และนิเวศวิทยา รวมถึงสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น พฤษเคมี การปรับปรุงพันธุ์พืช เทคโนโลยีชีวภาพ และกีฏวิทยา เป็นต้น รวมถึงต้องมีอาคารที่พักรับรองสำหรับนักวิจัยที่ต้องการ ศึกษาวิจัยในส่วนพฤกษศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญ ที่มาให้คำปรึกษาในด้านต่างๆ

(3) พื้นที่ป่าธรรมชาติ - มีการสำรวจพรรณไม้และทำแผนที่ รวมทั้งความหลากหลาย ของสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ในท้องถิ่น ซึ่งต้องดำเนินการในระยะยาว มีการศึกษาวิจัยด้านต่างๆ การสร้าง แปลงศึกษาถาวร เพื่อให้เป็นพื้นที่สำหรับการวิจัยอย่างต่อเนื่อง มีการจัดระบบการเก็บข้อมูลเพื่อ ใช้วางแผน สามารถใช้เป็นห้องปฏิบัติการธรรมชาติ การมีระบบฐานข้อมูลพรรณไม้ในส่วน พฤกษศาสตร์ จะทำให้ทราบจำนวนชนิดและจำนวนต้นไม้ทั้งหมด เพื่อใช้ประกอบการพิจารณา

จัดสรรทรัพยากรต่างๆ เช่น บุคลากร พื้นที่ และงบประมาณ เพื่อการบำรุงรักษา ดูแล ขยายพันธุ์ และปรับปรุงพื้นที่เพื่อให้มีความสวยงามอยู่ตลอดเวลา

4. พื้นที่สำหรับบริหารจัดการสวนพฤกษศาสตร์

(1) สำนักงาน – เป็นสถานที่ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของสวนซึ่งปฏิบัติงานตามภารกิจต่างๆ ทั้งงานด้านบริหาร งานด้านธุรการ งานด้านวิชาการ หรือด้านปฏิบัติการ ทั้งกลุ่มสายงานหลัก สายงานที่ปรึกษา และสายงานสนับสนุน

(2) เรือนเพาะชำ – เป็นส่วนสำคัญของสวนพฤกษศาสตร์ ที่จะผลิตพันธุ์ไม้เพื่อใช้ในการประดับ ตกแต่ง ปลูกเพิ่มเติม ทดแทน ในพื้นที่ต่างๆ รวมถึงการรวบรวมพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์นอกถิ่นอาศัย เป็นสถานที่ทดลองเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการขยายพันธุ์และการอนุบาลพืช โดยเฉพาะพืชหายากและพืชที่ถูกคุกคามต่างๆ นอกจากนี้ เรือนเพาะชำยังเป็นส่วนสำคัญในการเก็บรักษาต้นพันธุ์และปลูกพืชเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยทางพฤกษศาสตร์ สาขาต่างๆ

สวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานสากล

สวนพฤกษศาสตร์แต่ละแห่ง มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งแตกต่างกัน จึงมีองค์ประกอบที่แตกต่างกันไปด้วยเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการดำเนินงาน เช่น

สวนพฤกษศาสตร์คิว ประเทศสหราชอาณาจักร เดิมเป็นอุทยานของราชวงศ์ จึงมีอาคารเก่าแก่ ทางประวัติศาสตร์เช่น พระตำหนัก และ Orangery มีเป้าหมายในการดำเนินการ คือ การเป็นศูนย์ตัวอย่างอ้างอิงระดับโลกที่เข้าถึงง่าย การศึกษาวิจัยด้านต่างๆ การส่งเสริมการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การเผยแพร่กิจกรรมผ่านการเป็นสวนระดับโลก และการส่งเสริมการศึกษาในรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้พื้นที่สวนและอาคารจัดแสดงแล้ว จึงมีหอพรรณไม้ขนาดใหญ่ ศูนย์การวิจัย (Jodrell Laboratory) และหน่วยงานส่งเสริมการเรียนรู้ เมื่อมีโครงการเก็บรวบรวมเมล็ดพืชทั่วโลก จึงได้ก่อสร้างธนาคารเมล็ดพันธุ์ (Millennium Seed Bank) เพิ่มเติมขึ้นในภายหลัง

สวนพฤกษศาสตร์สิงคโปร์ มีวัตถุประสงค์เดิมในการก่อตั้งเพื่อรวบรวมพืชเศรษฐกิจต่างๆ ทดลองปลูก และปรับปรุงพันธุ์ จึงมีพื้นที่จัดแสดงพืชเศรษฐกิจและสวนกล้วยไม้ มีหน่วยงานเพื่อรวบรวม ปรับปรุงพันธุ์และขยายพันธุ์กล้วยไม้ มีสวนเชิงเพื่อสอดคล้องกับการเป็นศูนย์จดทะเบียนลูกผสมพืชวงศ์ซึ่งได้รับมอบหมายจากสมาคมพืชสวนโลก สวนพฤกษศาสตร์สิงคโปร์มีงานวิจัยทางอนุกรมวิธานและความหลากหลายทางชีวภาพที่ดำเนินการมาตั้งแต่ระยะแรก จึงมีหอพรรณไม้และห้องสมุดทางพฤกษศาสตร์ แต่ไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่โดยตรงในการวิจัยทางพฤกษศาสตร์อื่นๆ จึงไม่มีห้องปฏิบัติการสาขาอื่นๆ สวนพฤกษศาสตร์สิงคโปร์สังกัดกับ National Park Board จึงมีอีกบทบาทหนึ่งในการเป็นสวนสาธารณะในเมือง พื้นที่ส่วนหนึ่งเปิดให้ประชาชนเข้าชมโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย องค์ประกอบภายในบางส่วนถูกออกแบบเพื่อการนันทนาการของประชาชน เช่น เวทีกลางน้ำ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของสวนพฤกษศาสตร์หลายแห่งร่วมกัน สวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานสากล สามารถจัดหมวดหมู่องค์ประกอบได้ดังนี้

(1) ด้านการสร้างองค์ความรู้ ประกอบด้วย

งานด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ ต้องประกอบด้วย งานวิจัยพื้นฐาน งานวิจัยเพื่อการอนุรักษ์ และงานวิจัยเพื่อการพัฒนา โดยผลงานศึกษาวิจัยนั้น ต้องเผยแพร่สู่สาธารณะชนเพื่อใช้ประโยชน์ร้อยละ 100 และตีพิมพ์ ไม่น้อยกว่า 12 เรื่องต่อปี

งานหอพรรณไม้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์โดยเฉพาะทางด้านอนุกรมวิธานและความหลากหลายทางชีวภาพของพืช มีการรวบรวมตัวอย่างพรรณไม้แห้ง โดยมีจำนวน (ชนิด) พรรณไม้ไทยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 จำนวน 100,000 รายการ

มีห้องปฏิบัติการที่มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย เพื่อใช้ในการทดลองด้านพฤกษศาสตร์สาขาต่างๆ เช่น อนุกรมวิธาน พันธุศาสตร์ กายวิภาค สรีรวิทยา และนิเวศวิทยา รวมถึงสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น พฤกษเคมี การปรับปรุงพันธุ์พืช เทคโนโลยีชีวภาพ และกีฏวิทยา เป็นต้น โดยต้องมีห้องปฏิบัติการพร้อมเครื่องมือที่ทันสมัย ตามประเภทและจำนวนที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัย

งานด้านการอนุรักษ์ เพื่อให้ทรัพยากรคงอยู่อย่างยั่งยืน การสำรวจ เก็บรวบรวมขยายพันธุ์ไม้ โดยต้องมีจำนวนพืชหายากและพืชที่ถูคุกคาม เพื่อดูแลรักษาจำนวน (ชนิด) ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60 ของบัญชีพืชที่ถูคุกคาม (Thailand Red Data: Plants, ONEP 2006)

(2) ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย

การจัดสวนพฤกษศาสตร์ มีพื้นที่จัดแสดงพรรณไม้ตามกลุ่มพืช เป็นศูนย์รวบรวมพรรณไม้นานาชนิด จัดปลูกรวบรวมพรรณไม้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ความรู้ทางวิชาการและความสวยงาม โดยจัดปลูกพืชเป็นหมวดหมู่ เป็นวงศ์ ตามหลักอนุกรมวิธานพืช เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ตามสภาพธรรมชาติ มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพรรณไม้ รวมทั้งสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ พรรณไม้ที่รวบรวมมาต้องเป็นตัวแทนของพืชที่ใช้ศึกษาทางด้านเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ สำหรับพืชหายากและพืชที่ถูคุกคามต่างๆ จะต้องรวบรวมสำหรับการอนุรักษ์นอกถิ่น โดยส่วนหนึ่งนำมาจัดแสดงเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน มีการรวบรวม Living Collection Database พร้อมข้อมูลต้นไม้ ในเชิงวิชาการ จำนวนไม่น้อยกว่า 6,000 ชนิด จำนวน 20,000 รายการ จำนวนพรรณไม้หายาก ร้อยละ 60 ของ Red List (ชนิด) ด้านพื้นที่จัดแสดง มีการจัดแสดงไม่น้อยกว่า 20 กลุ่ม/ วงศ์ โดยพื้นที่จัดแสดงต้องมีการออกแบบวางผัง Landscape เพื่อให้มีความสวยงามดึงดูดผู้เยี่ยมชมให้เข้าไปในพื้นที่และได้รับความรู้ มีการแสดงป้ายชื่อต้นไม้

ป้ายข้อมูลวงศ์ ป้ายสื่อความหมาย มีการตรวจสอบต้นไม้ภายในพื้นที่วงศ์ มีระบบสาธิตูปโภค เพื่อดูแลพื้นที่ มีพื้นที่พักผ่อน และเจ้าหน้าที่ดูแล

โรงเรียนเพาะชำ ที่จะผลิตพันธุ์ไม้เพื่อใช้ในการประดับ ตกแต่ง ปลูกเพิ่มเติมหรือทดแทนในพื้นที่ต่างๆ มีโรงเรียนสำหรับรวบรวมพรรณไม้ประจำถิ่นของแต่ละภาค รวมถึงการรวบรวมพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์นอกถิ่นอาศัย เป็นสถานที่ทดลองเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการขยายพันธุ์และการอนุบาลพืช โดยเฉพาะพืชหายากและพืชที่ถูกคุกคามต่างๆ และโรงเรียนในการเก็บรักษาต้นพันธุ์และปลูกพืชเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยทางพฤกษศาสตร์ ทั้งนี้ ต้องมีโรงเรียนเพาะชำ เพื่อการรวบรวม เพาะขยายพันธุ์ หรือการอนุบาลพืช ที่มีบัญชีหรือฐานข้อมูลพืชที่นำมาปลูกและเพาะขยายพันธุ์ มีการจัดระบบการเพาะขยายพันธุ์และการนำไปใช้ประโยชน์ ทุกโรงเรียน

ศูนย์ข้อมูลพืช เพื่อให้มีแหล่งรวบรวมองค์ความรู้และเป็นแหล่งเรียนรู้ สำหรับรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพรรณไม้ทุกรูปแบบ การเก็บรักษา การเพาะพันธุ์พืช เรือนเพาะชำ รูปภาพ ภาพวาด มีการจัดการข้อมูลเพื่อการให้บริการทางวิชาการตามหลักมาตรฐานสากล

ห้องสมุด เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ที่มีการจัดการและดำเนินงานตามหลักมาตรฐานสากล มีทั้งภาพและรายละเอียด เป็นห้องสมุดทางพฤกษศาสตร์ชั้นนำที่มีเอกสารหนังสือครอบคลุมสาขาวิชาทางด้านพืช และโดยเฉพาะเอกสารทางด้านอนุกรมวิธานของภูมิภาค

พิพิธภัณฑ์ มีการจัดแสดง เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ทางด้านวิวัฒนาการของธรรมชาติ ความหลากหลาย และองค์ความรู้ทางด้านพืช ตลอดจนการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากพืช

การให้ความรู้ (Education) เผยแพร่และมีกิจกรรม เพื่อเปิดความรู้ไปสู่สาธารณชน เพื่อการพัฒนายิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต มีหลักสูตรการให้ความรู้ที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่ก่อนวัยเรียน ปฐม มัธยม อุดมศึกษา ประชาชน ผู้ด้อยโอกาส และนานาชาติ มีเอกสารสิ่งพิมพ์ทางวิชาการเผยแพร่ไม่น้อยกว่าปีละ 10 รายการ

(3) ด้านสนับสนุนการดำเนินการ ประกอบด้วย

ด้านการบริหารจัดการองค์กร

ต้องมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อจัดการงานในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านพฤกษศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ ภูมิสถาปัตย์ และด้านอื่น ๆ ครอบคลุมเพื่อจัดการงานสวนพฤกษศาสตร์ในจำนวนที่เหมาะสมเพียงพอกับการดำเนินงาน มีการพัฒนาศักยภาพพนักงานให้มีความรู้ ทักษะ ให้สูงขึ้นตลอดระยะเวลาการทำงาน เพื่อคุณภาพของงานที่ต้องปฏิบัติ

มีอุปกรณ์และเครื่องมือในการปฏิบัติงานครบถ้วนเพื่อสนับสนุนการทำงาน มีระบบบริหารจัดการงานและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อก้าวอยู่ในระดับสากล และมีกระบวนการจัดการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

ด้านการดูแลบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน

มีความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่ อาคารพื้นที่ทำการต่างๆ สำนักงาน ส่วนสารนิเทศ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว อาคารอเนกประสงค์ อาคารจัดแสดง ส่วนจำหน่ายสินค้า ส่วนประชาสัมพันธ์ ห้องประชุมห้องบรรยาย ห้องสัมมนา ห้องจัดนิทรรศการ ห้องเก็บของ ห้องน้ำ ที่จอดรถ รวมทั้งบ้านพักพนักงาน มีการดูแลการจราจรในพื้นที่ การดูแลบำรุงรักษาซ่อมแซม การจัดการด้านยานพาหนะ

ระบบความปลอดภัย มีมาตรการป้องกันภัยที่อาจเกิดกับอาคารสถานที่ บุคคลหรือทรัพย์สิน มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย มีระบบความปลอดภัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานมีการเลือกใช้เครื่องมือที่ถูกต้องเพื่อความปลอดภัย ป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น งานก่อสร้างมีการออกแบบและก่อสร้างที่มั่นคงแข็งแรงและปลอดภัย ไม่มีความเสี่ยงจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นทั้งกับบุคลากรภายในและประชาชนทั่วไป มีการดูแลความปลอดภัยสำหรับผู้เข้าชมพื้นที่ มีห้องปฐมพยาบาลซึ่งมีเตียงและเครื่องปฐมพยาบาลรวมทั้งยาเพื่อให้บริการเมื่อเกิดอุบัติเหตุต่อพนักงานและผู้เข้าชม มีการดูแลระบบการสัญจรภายในพื้นที่ให้มีความสะดวกปลอดภัย มีมาตรการป้องกันภัยจากไฟฟ้า ป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากพืชพันธุ์ไม้ ทั้งในพื้นที่และที่รวบรวมไว้

การสาธารณูปโภค ต้องมีระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปา ระบบสื่อสาร และระบบชลประทานที่ดี มีอ่างเก็บน้ำเพียงพอในการเก็บกักน้ำไว้ใช้ในพื้นที่โดยแยกส่วนน้ำที่ใช้ในการดูแลพืชพันธุ์กับน้ำที่ใช้ในการอุปโภคซึ่งต้องเป็นระบบน้ำประปาที่สะอาด มีระบบบำบัดน้ำเสีย เช่นระบบบำบัดทางชีวภาพ การกรองด้วยพืช และสามารถนำน้ำจากการบำบัดน้ำเสียจากอาคารมาใช้รดน้ำต้นไม้ได้

การอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการบริการด้านพื้นที่ ถนนหลักในสวนและทางเข้ามีการออกแบบให้สื่อความหมายที่เหมาะสมกับการเป็นสวนพฤกษศาสตร์ จัดให้มีสถานที่เที่ยวชมพื้นที่อันเป็นองค์ประกอบการจัดแสดงสวนพฤกษศาสตร์ เพื่อดึงดูดผู้เข้าเที่ยวชมให้มีความสนใจเข้าเที่ยวชม โดยจัดให้มีสถานที่ สิ่งจัดแสดงและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ อาคารจัดแสดง เส้นทางเดินชมพรรณไม้ ซึ่งต้องมีวิทยากรในการแนะนำและอธิบายเพื่อสร้างคุณค่าของกิจกรรมนั้น ๆ มีจุดชมวิว ลานจัดแสดง รูปปั้นและปฏิมากรรม ที่พักผ่อน ชุมน ที่นั่งสนามเด็กเล่น ให้มีอาคารร้านขายสินค้า ร้านอาหาร และที่จอดรถ

ด้านการเผยแพร่ความรู้

มีศูนย์ฝึกอบรม สัมมนา เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้และสนับสนุนการดำเนินงานเชิงพาณิชย์ ส่วนนี้จะเป็นส่วนเชื่อมโยงงานสวนพฤกษศาสตร์ออกไปสู่สาธารณชน เป็นการเผยแพร่ความรู้ และเป็นส่วนเชื่อมงานทางด้านการศึกษากับสถาบันการศึกษา

มีศูนย์บริการข้อมูลทางวิชาการและมีโครงการเผยแพร่และฝึกอบรม เพื่อให้การศึกษาให้ความรู้ แก่ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ในทุกระดับ รวมถึงแก่สาธารณชนทั่วไป

ต้องมีการสร้างความร่วมมือ มีเครือข่ายของการทำงานในแต่ละด้าน กับทั้งส่วนราชการอื่น สถาบันการศึกษา เอกชน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์

ด้านกิจกรรมเชิงพาณิชย์

มีกิจกรรมและการดำเนินงานต่างๆ เพื่อหารายได้ มีสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับกิจกรรมดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์ มีการบริหารจัดการด้านรายได้ผ่านกิจกรรมบริการทางวิชาการ มีสื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การตลาด ที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนให้สวนมีรายได้ในการบริหารกิจการ

มาตรฐานสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค

สวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาคจะดำเนินการบางส่วนของวัตถุประสงค์การก่อตั้ง จึงต้องการองค์ประกอบเพียงบางส่วน เพื่อให้การดำเนินงานในระยะแรกเป็นไปอย่างคล่องตัวองค์ประกอบมาตรฐานของสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค ต้องประกอบด้วยกิจกรรมด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านการสร้างองค์ความรู้

การสร้างองค์ความรู้สวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาคจะเริ่มจากการศึกษาความหลากหลายของพรรณไม้ในพื้นที่ของสวนฯ การสำรวจเพื่อศึกษาความหลากหลายของพืชในพื้นที่ใกล้เคียง และการรวบรวมพันธุ์พืชในท้องถิ่นที่หายาก ใกล้สูญพันธุ์ หรือมีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่า การศึกษาวิธีการขยายพันธุ์พืชหายากหรือใกล้สูญพันธุ์ต่างๆ เพื่อเพิ่มปริมาณสำหรับการอนุรักษ์ หรือเพื่อประโยชน์อื่นๆ ระยะเวลาหลังจากนั้นจะเป็นการกำหนดพื้นที่เพื่อจัดทำแปลงศึกษาถาวร เพื่อศึกษาโครงสร้างสังคมพืชและการศึกษาด้านนิเวศวิทยาต่างๆ

ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้

สวนพฤกษศาสตร์สาขาจะมีพื้นที่จัดแสดงตามกลุ่มพืช ที่มีการออกแบบพื้นที่ตามหลักภูมิทัศน์ เพื่อความสวยงามสำหรับการพักผ่อน ดึงดูดให้เข้าชม และเพื่อให้ความรู้แก่ผู้เข้าชม โดยจัดพื้นที่ให้มีองค์ประกอบครบถ้วน มีป้ายชื่อต้นไม้ ป้ายข้อมูลต่างๆ และแผนที่ มีการจัดทำทะเบียนพันธุ์พืชในพื้นที่จัดแสดงเพื่อประโยชน์ด้านการจัดการและการนำเสนอแก่สาธารณะ

การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านพืชเป็นกิจกรรมที่สำคัญของสวนพฤกษศาสตร์ มีการจัดกิจกรรมการอบรมทั้งในพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์และร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก

การจัดการพรรณไม้ มีการจัดทำทะเบียนพันธุ์พืชทั้งในพื้นที่ตามธรรมชาติและในโรงเรือน เพื่อทราบจำนวนและการใช้ประโยชน์ มีแผนการขยายพันธุ์พืช โดยเน้นพืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ หรือพืชที่มีกรใช้ประโยชน์อย่างอื่นฯ และมีแผนการใช้ประโยชน์จากพืชที่ขยายพันธุ์

ด้านการสนับสนุนการดำเนินงาน

การบริหารจัดการ – มีจำนวนบุคลากรที่เหมาะสมกับขอบเขตงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ มีอาคารสถานที่ปฏิบัติงานที่เหมาะสม มีอุปกรณ์และเครื่องมือในการปฏิบัติงานที่เพียงพอ มีการใช้ระบบสารสนเทศที่เหมาะสมเพื่อการบริหารงาน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการปฏิบัติงานรวดเร็วขึ้นและต้นทุนการบริหารงานลดลง

การจัดการพื้นที่ – มีระบบการดูแลพื้นที่ที่เหมาะสม มีระบบสาธารณูปโภคที่ดี มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ลานจอดรถ ศูนย์บริการข้อมูล ห้องประชุม ที่พักผ่อน และห้องน้ำ เพียงพอต่อจำนวนผู้มาเยี่ยมชม และการรักษาความปลอดภัยทั่วถึง

เกณฑ์การจัดตั้งสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค

เป้าหมายในการจัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์ คือการมีพื้นที่ในแต่ละภูมิภาค เพื่อรวบรวมพรรณไม้ประจำถิ่น พรรณไม้หายาก สำหรับการอนุรักษ์ และเพื่อการส่งเสริมการศึกษาด้านพฤกษศาสตร์แก่เยาวชน และประชาชนผู้สนใจในพื้นที่ใกล้เคียง เขตพรรณพืชในประเทศไทย จึงเป็นเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาจัดตั้งสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค เพื่อให้ครอบคลุมแพร่กระจายของพรรณไม้จาก 3 เขตการกระจายพันธุ์ คือ

- เขตพรรณพืชหิมาลัย
- เขตพรรณพืชอินโดจีน
- เขตพรรณพืชมาเลเชีย

1. **เขตพรรณพืชหิมาลัย** ที่พบทางภาคเหนือและภาคตะวันตก ปัจจุบันมีสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ในจังหวัดเชียงใหม่ และสวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้าในพระราชดำริ จังหวัดพิษณุโลก

2. **เขตพรรณพืชอินโดจีน** ที่แพร่กระจายอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก ปัจจุบันมีสวนพฤกษศาสตร์ระยอง จังหวัดระยอง และสวนพฤกษศาสตร์เมืองพล ในจังหวัดขอนแก่น

3. **เขตพรรณพืชมาเลเชีย** กระจายจากภาคใต้ขึ้นมาจนถึงประมาณจังหวัดประจวบคีรีขันธ์-เพชรบุรี ปัจจุบันมีสวนพฤกษศาสตร์เกาะระ จังหวัดพังงา

4. **เขตรอยต่อของพืชจากทั้ง 3 เขตการกระจายพันธุ์** บริเวณภาคกลางของประเทศ ปัจจุบันมีสวนพฤกษศาสตร์พระแม่ย่า จังหวัดสุโขทัย

เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ การตั้งสวนพฤกษศาสตร์สาขา จึงควรมีเกณฑ์การพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ควรมีสวนพฤกษศาสตร์เพื่อรองรับเขตการกระจายพันธุ์พืชทั้ง 4 เขต

2. มีพื้นที่ที่สามารถดำเนินการได้ตามมาตรฐานสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค โดยมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 600 ไร่ และไม่ห่างไกลจากตัวเมือง ไม่มีปัญหาในเรื่องสิทธิในที่ดิน
3. พื้นที่มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่แตกต่างจากสวนพฤกษศาสตร์ที่มีอยู่เดิม
4. มีความพร้อมด้านปัจจัยพื้นฐานสำหรับการดำเนินกิจการสวนพฤกษศาสตร์ เช่น มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก มีระบบไฟฟ้าที่สามารถเชื่อมต่อได้
5. ไม่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับสวนพฤกษศาสตร์ในสังกัดหน่วยงานอื่น เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
6. ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุน ในการสำรวจเพื่อจัดตั้ง จัดทำผังแม่บท และแผนแม่บท ในจำนวนเงินที่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อจัดตั้งสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค

เพื่อให้การจัดตั้งสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาคเป็นไปอย่างมีระบบ และสามารถดำเนินการได้เรียบร้อย สำเร็จตามวัตถุประสงค์ จึงกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานในเบื้องต้นไว้ดังนี้

1. ดำเนินการสำรวจพื้นที่เพื่อพิจารณาตามเกณฑ์เบื้องต้นที่กำหนดไว้
2. นำเข้าคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบในการก่อตั้ง
3. ดำเนินการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่เดิม
4. จัดทำแผนพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค
5. จัดทำผังแม่บทการใช้ประโยชน์พื้นที่

บทที่ 2

การดำเนินงานขององค์กรที่ผ่านมา

ความเป็นมาขององค์การสวนพฤกษศาสตร์

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้รับการจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2535 ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศไทยมีสวนพฤกษศาสตร์ และการจัดการสวนให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาสังคมเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ไม้ของประเทศไทย เป็นสถานศึกษาในสภาพธรรมชาติ เป็นศูนย์ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาบุคลากรระดับสูงด้านพืชและการจัดการสวนพฤกษศาสตร์ เป็นสถานที่เชิดชูความงาม คุณค่าของพรรณไม้ไทย ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สากล

ในปี พ.ศ. 2535 อันเป็นปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ รัฐบาลจึงได้เสนอให้โครงการนี้เป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ในวาระพระชนมพรรษาครบ 60 พรรษา ในปี พ.ศ.2537 องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ พระราชทานชื่อสถานที่ดำเนินการขององค์การฯ ว่า “สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์”

องค์การสวนพฤกษศาสตร์มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณชายเขตอุทยานแห่งชาติ ดอยสุเทพ – ปุย ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ประมาณ 6,500 ไร่

ภายใต้หลักการก่อตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ที่สำคัญยิ่ง คือ “เป็นองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร” ในช่วงที่ผ่านมา องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้ดำเนินการรองรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายรัฐบาล มาอย่างต่อเนื่อง นับเป็นองค์กรสนับสนุนการพัฒนาประเทศที่สำคัญยิ่งองค์การหนึ่ง ของรัฐ ในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ถือเป็นการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนอย่างยิ่ง การนำหลักวิชาการอันเป็นทั้งเหตุและผลสากล มาประกอบ เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพรรณพืช ในการดำเนินงานภารกิจทั้งหมดขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ จึงเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างจริงจัง มีความต่อเนื่องอย่างมั่นคง

เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การสวนพฤกษศาสตร์บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และนโยบายรัฐบาล อย่างมีประสิทธิภาพ องค์การสวนพฤกษศาสตร์จึง

ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายในทิศทางเพื่อเป็นศูนย์กลางการอนุรักษ์พรรณพืชไทยให้ยั่งยืน เป็นแหล่งการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาพรรณพืช ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าพืชทางเศรษฐกิจ การถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่สาธารณชน ส่งเสริมการเรียนรู้และเป็นศูนย์กระจายผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชน ซึ่งเป็นวาระพัฒนาสังคมด้วยหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง” สนับสนุนการกระจายรายได้ให้แก่ราษฎรในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

นอกจากองค์การสวนพฤกษศาสตร์ จะได้รับจัดสรรงบประมาณประจำปีในแต่ละปีแล้ว องค์การยังมีภารกิจในทางธุรกิจเพื่อหารายได้ให้องค์การโดยผ่านกิจกรรมการให้บริการทางวิชาการ เพื่อให้มีรายได้มาสนับสนุนการดำเนินงานขององค์การให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ในปัจจุบันองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้ขยายพื้นที่ดำเนินการออกไปในภูมิภาคต่างๆ ในลักษณะของสวนพฤกษศาสตร์อีก 5 สวน เพื่อให้เป็นแหล่งรวบรวมพรรณไม้ชนิดต่างๆ นำเข้ามาจัดปลูก ขยายพันธุ์ โดยเฉพาะไม้ประจำถิ่น ไม้หายากและไม้ที่กำลังจะสูญพันธุ์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรพรรณพืชของประเทศไทย ศึกษาหาประโยชน์จากทรัพยากรพืชและให้ความรู้ด้านทรัพยากรพรรณพืชได้ทั่วทุกภาคของประเทศ โดยมีสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์เป็นต้นแบบและเป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่มีองค์ประกอบครบตามมาตรฐานองค์ประกอบ ดังนี้

สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสวนพฤกษศาสตร์ประจำภาคเหนือของประเทศไทย

สวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้า พิษณุโลก ในพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก เป็นสวนพฤกษศาสตร์ ของภาคเหนือตอนล่างของประเทศ

สวนพฤกษศาสตร์ระยอง ตั้งอยู่ที่ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เป็นสวนพฤกษศาสตร์ประจำภาคตะวันออกของประเทศ

สวนพฤกษศาสตร์เมืองพล ขอนแก่น ตั้งอยู่ที่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น เป็นสวนพฤกษศาสตร์ประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศ

สวนพฤกษศาสตร์พระแม่ย่า สุโขทัย ตั้งอยู่ที่ อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เป็นสวนพฤกษศาสตร์ประจำภาคเหนือตอนล่างรวมถึงภาคกลางของประเทศ

สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ พังงา ตั้งอยู่ที่ อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา เป็นสวนพฤกษศาสตร์ประจำภาคใต้ของประเทศ

โครงสร้างของหน่วยงาน

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ มีสถานภาพเป็นรัฐวิสาหกิจ สาขาเกษตรและทรัพยากร ธรณี สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันองค์การสวนพฤกษศาสตร์ มีสวนพฤกษศาสตร์ในสังกัดจำนวน 6 แห่งคือ

- 1) สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ตั้งอยู่ที่ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
- 2) สวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้า พิษณุโลก ในพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก
- 3) สวนพฤกษศาสตร์ระยอง ตั้งอยู่ที่ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
- 4) สวนพฤกษศาสตร์เมืองพล ขอนแก่น ตั้งอยู่ที่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น
- 5) สวนพฤกษศาสตร์พระแม่ย่า สุโขทัย ตั้งอยู่ที่ อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
- 6) สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ พังงา ตั้งอยู่ที่ อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา

การแบ่งส่วนงานและภาระหน้าที่

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ มีผู้อำนวยการ เป็นผู้บริหารกิจการภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีกว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการมอบนโยบายจากคณะกรรมการองค์การสวนพฤกษศาสตร์ โดยมีรองผู้อำนวยการทำหน้าที่ช่วยบริหารงานตามที่ผู้อำนวยการมอบหมาย การบริหารงานได้แบ่งตามภารกิจออกเป็น 5 สำนัก ดังต่อไปนี้

สำนักวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

- (1) ส่วนวิจัย
- (2) ส่วนหอพรรณไม้
- (3) ส่วนวิชาการ
- (4) ส่วนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ

หน้าที่ความรับผิดชอบ

- 1) รับผิดชอบงานวิจัยทางพฤกษศาสตร์ และงานวิจัยสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 2) รับผิดชอบบริหารและจัดการห้องปฏิบัติการของสำนัก ให้สามารถรองรับการดำเนินการศึกษา วิจัย ของนักพฤกษศาสตร์ขององค์การ และนักพฤกษศาสตร์ที่มาดำเนินการศึกษาวิจัยร่วม

- 3) รับผิดชอบดูแลหอพรรณไม้
- 4) รับผิดชอบการจัดทำ และการเก็บรักษาตัวอย่างพรรณไม้แห้ง ตัวอย่างดอง
- 5) ตรวจสอบรายชื่อทางวิทยาศาสตร์ของพรรณไม้ที่จัดเก็บ
- 6) จัดทำทะเบียนพรรณไม้
- 7) รับผิดชอบการให้ยืม แลกเปลี่ยนตัวอย่างพรรณไม้กับหอพรรณไม้อื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยถือปฏิบัติตามระเบียบที่องค์การกำหนด
- 8) รับผิดชอบในงานฐานข้อมูลพืช
- 9) ให้ข้อมูลวิชาการให้กับหน่วยงานทั้งภายในภายนอก รวมทั้ง การจัดทำหนังสือพรรณไม้เพื่อการศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นข้อมูลทางวิชาการ และเพื่อจำหน่าย
- 10) รับผิดชอบงานห้องสมุดทางพฤกษศาสตร์ โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลทางด้านสิ่งพิมพ์ทางพฤกษศาสตร์ รวบรวมเอกสาร/วารสาร สิ่งพิมพ์ทางวิชาการและข้อมูลทางด้านพฤกษศาสตร์ และอื่นๆ จัดระบบห้องสมุดขององค์การให้มีความทันสมัยตามระบบสากล
- 11) รับผิดชอบในการจัดหาวัสดุพิพิธภัณฑ์ เพื่อใช้จัดการแสดงให้ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับธรรมชาติและวิวัฒนาการ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และความหลากหลายทางชีวภาพ
- 12) ดูแลรักษาวัสดุพิพิธภัณฑ์ โดยการจัดสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้สมบูรณ์คงรูป ไม่ให้เกิดการชำรุด เสื่อมสภาพ
- 13) รับผิดชอบการให้ยืม แลกเปลี่ยนวัสดุพิพิธภัณฑ์ กับสถาบันอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยปฏิบัติตามระเบียบที่องค์การกำหนด

สำนักพัฒนาและปลูกบำรุง ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

- 1) ส่วนอนุรักษ์พันธุ์พืช
- 2) ส่วนจัดแสดงแหล่งเรียนรู้
- 3) ส่วนบริหารจัดการพื้นที่
- 4) ส่วนการผลิต

หน้าที่ความรับผิดชอบ

- 1) รวบรวมพรรณไม้ที่สำคัญของประเทศเข้ามาปลูกเช่นไม้ประจำถิ่น ไม้หายาก และไม้ใกล้สูญพันธุ์ เพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์
- 2) ลงทะเบียนข้อมูลพันธุ์พืชที่นำเข้ามาปลูกในสวน
- 3) ออกแบบภูมิทัศน์ วางผังการจัดพื้นที่ให้เหมาะสมกับการเป็นสวนพฤกษศาสตร์
- 4) จัดสวนเพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ สันทนาการ และพักผ่อนหย่อนใจ ในพื้นที่ต่างๆ

- 5) จัดองค์ประกอบ สิ่งปลูกสร้าง สำหรับอำนวยความสะดวกสำหรับประชาชน
- 6) ดูแลให้พืชสามารถดำรงอยู่ได้ในสภาพธรรมชาติ มีชื่อชนิดถูกต้องตามหลักทางวิทยาศาสตร์
- 7) รักษาระบบนิเวศน์และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม สอดคล้องกับการเป็นพื้นที่ศึกษาทางวิชาการการสันถนาการ และการพักผ่อนหย่อนใจในสภาพธรรมชาติ
- 8) รับผิดชอบงานด้านการขยายพันธุ์พืชตามวัตถุประสงค์ขององค์การ เช่น พืชประจำถิ่น พืชหายาก พืชใกล้สูญพันธุ์ พืชที่ใช้ประดับตกแต่งสวนให้สวยงาม

สำนักบริหาร ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

- (1) ส่วนนโยบายและแผน
- (2) ส่วนบริหารการเงินการคลัง
- (3) ส่วนบริหารทั่วไป
- (4) ส่วนบริหารจัดการองค์การ

หน้าที่ความรับผิดชอบ

- 1) จัดทำแผนวิสาหกิจ แผนปฏิบัติการ แผนงบประมาณ งบลงทุนและแผนการใช้จ่ายเงินรายได้ขององค์การ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานขององค์การ และจัดทำรายงานประจำปี
- 2) รายงานผลการดำเนินการตามบันทึกข้อตกลงต่อกระทรวงการคลังและคณะกรรมการประเมินผลงานรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 3) รับผิดชอบในการจัดการด้านการเงิน รับและจ่ายเงินทุกประเภท การเก็บรักษาเงิน เอกสารและสัญญาทางการเงิน และการตรวจสอบเอกสารก่อนจ่ายเงิน
- 4) รับผิดชอบ ระบบบัญชี จัดเก็บรักษาบัญชี จัดทำบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน
- 5) รับผิดชอบงานด้านการพัสดุ การจัดหา เก็บรักษา ควบคุมและจำหน่าย
- 6) รับผิดชอบในงานด้านเอกสาร รับ-ส่ง ลงทะเบียน จัดเก็บ แจกเวียน เอกสารหนังสือต่างๆ และได้ตอบงานเอกสารหนังสือทั้งภายใน ทั้งและภายนอกองค์การ
- 7) รับผิดชอบงานด้านการบริหารบุคคล ทะเบียนประวัติ แรงงานสัมพันธ์ และสวัสดิการ
- 8) รับผิดชอบงานบริการอันเป็นส่วนกลางขององค์การ ดูแล บำรุงรักษาและให้บริการในเรื่องของอาคารสถานที่ รวมทั้งระบบอันเป็นส่วนประกอบของอาคาร และงานเกี่ยวกับยานพาหนะขององค์การ

10) รับผิดชอบงานด้านกฎหมาย กฎระเบียบ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ
องค์การ

11) รับผิดชอบงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การ

สำนักพัฒนาธุรกิจ ประกอบด้วย 4 ส่วนงานคือ

- (1) ส่วนบริหารการลงทุน
- (2) ส่วนการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์
- (3) ส่วนธุรกิจ
- (4) ส่วนเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

หน้าที่ความรับผิดชอบ

- (1) ศึกษาและวิเคราะห์การลงทุน และการดำเนินธุรกิจขององค์การเพื่อแสวงหารายได้
- (2) ประสานการผลิต และพัฒนาผลิตภัณฑ์ อันเป็นสินค้าขององค์การ
- (3) วางแผนและจัดทำแผนการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย สินค้าและบริการของ
องค์การ
- (4) ดำเนินกิจกรรมทางการตลาด การโฆษณา และการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจ
- (5) บริหารการขายและการจัดเก็บรายได้ขององค์การ
- (6) ดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์องค์การให้เป็นที่รู้จัก การสร้างเครือข่ายความ
ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ จัดทำและเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร เอกสาร หนังสือ แผ่นพับ และสื่อ
ประชาสัมพันธ์
- (7) รับผิดชอบในการต้อนรับ อำนวยความสะดวกให้แก่คณะที่เข้าเยี่ยมชม นักเรียน
นักศึกษา นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้ามาเยี่ยมชมองค์การฯ

สำนักตรวจสอบภายใน ประกอบด้วย 1 ส่วน คือ

- (1) ส่วนตรวจสอบการบริหาร การเงิน การคลัง และการดำเนินงาน

หน้าที่ความรับผิดชอบ

1. ตรวจสอบความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูลและตัวเลขต่างๆด้วยเทคนิค หรือ
วิธีการตรวจสอบเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ปริมาณมากน้อยตามความจำเป็นและเหมาะสมโดย
คำนึงถึงประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ความสำคัญของเรื่องที่ตรวจสอบ วัตถุประสงค์การ
ตรวจสอบและระยะเวลา

2. ตรวจสอบการปฏิบัติงานเกี่ยวกับ การบริหารงบประมาณ การบริหารการเงินและการบัญชี การบริหารพัสดุและทรัพย์สิน การบริหารงานและการปฏิบัติงานด้านอื่นๆ ขององค์การให้ เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรีและนโยบาย
3. ตรวจสอบการดูแลรักษาทรัพย์สิน และการใช้ทรัพยากรทุกประเภทว่าเป็นไปโดยมี ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และประหยัด
4. ประเมินผลการปฏิบัติงานตามที่ได้ทำการตรวจสอบ ว่าเป็นไปอย่างถูกต้องมี ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และประหยัดเพียงใด
5. เสนอแนะวิธีหรือมาตรการในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การปฏิบัติงานซึ่งได้ตรวจสอบ เป็นไปอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพและประหยัดยิ่งขึ้น
6. ประสานงานและให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานต่างๆ ด้านระเบียบปฏิบัติในการ ควบคุมภายใน
7. ตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ ใช้จ่ายและสิทธิประโยชน์ที่องค์การพึงได้รับ
8. เสนอแนะวิธีการป้องกันการรั่วไหล หรือการทุจริตเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินต่างๆ ขององค์การ
9. ประสานงานกับสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
10. ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน นอกเหนือจากแผนการตรวจสอบ ประจำปีที่วางไว้ ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการฯ
11. จัดทำรายงานผลการตรวจสอบภายในเสนอผู้อำนวยการ
12. ติดตามผลการตรวจสอบ และการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ
13. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

การดำเนินงานของสวนพฤกษศาสตร์ต่าง ๆ ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์

1. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

เป็นสวนพฤกษศาสตร์ต้นแบบขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ มีพื้นที่ดำเนินการประมาณ 6,500 ไร่ ตั้งอยู่ที่บริเวณชายเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่มีองค์ประกอบครบตามเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์การก่อตั้ง ประกอบด้วย

พื้นที่สำหรับสันถนาการ

1. พื้นที่จัดแสดงเพื่อความสวยงาม ได้แก่ สวนพรรณไม้สีชาว สวนหิน สวน 77 พรรษา และลานกิจกรรม คือ บริเวณจุดชมวิวลานนนทรีและผาตะเคียน ให้เห็นทิวทัศน์ของธรรมชาติโดยรอบ สามารถจัดกิจกรรมภายนอกอาคาร จัดนิทรรศการกลางแจ้ง และการแสดงไม้ประดับ เป็นต้น

2. พื้นที่บริการ – สวนพฤกษศาสตร์มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตั้งแต่ ถนนทางเข้า ทางรถยนต์ ทางเดินเท้า ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม ระบบกำจัดขยะ ระบบบำบัดน้ำเสีย ลานจอดรถ และระบบรักษาความปลอดภัย ป้ายชี้ทาง

พื้นที่สำหรับการให้ความรู้

1. พื้นที่จัดแสดงพรรณไม้ตามกลุ่มพืช – โดยจัดปลูกพืชเป็นหมวดหมู่ เป็นวงศ์ ตามหลักอนุกรมวิธานพืช ได้แก่ วงศ์ไทร (Moraceae) วงศ์ขิง-ข่า (Zingiberaceae) กลุ่มพืชเมล็ดเปลือย (Naked-seed) เช่น สน (Pinaceae) ปรง (Cycadaceae) และพญาไม้ (Podocarpaceae) วงศ์ยางนา (Dipterocarpaceae) วงศ์จำปา (Magnoliaceae) ปลูกเป็นกลุ่มตามลักษณะการเจริญเติบโต ได้แก่ วัลยชาติ ปลูกพืชผสมผสานตามลักษณะพื้นที่อาศัย ได้แก่ สวนหิน และพืชน้ำปลูกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ ได้แก่ สวนพืชสมุนไพร มีการรวบรวมพืชหายากและพืชที่ถูกละเลยต่าง ๆ สำหรับการอนุรักษ์นอกถิ่น ส่วนหนึ่งจะนำมาจัดแสดงเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน และกระตุ้นจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรพืช รวมถึงการจัดระบบการจัดการพื้นที่ และป้ายสื่อความหมาย

2. พื้นที่จัดนิทรรศการ/ประชุม/อบรม – ประกอบด้วยศูนย์สารนิเทศ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ และพิพิธภัณฑ์แมลง มีการจัดนิทรรศการถาวร และนิทรรศการหมุนเวียน รวมทั้งกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีการจัดประชุม/อบรม/สัมมนา สำหรับนักวิชาการและสำหรับประชาชนทั่วไป ที่สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่ต่อไป มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการจัด

กิจกรรมและการอบรม เช่น เครื่องฉายภาพ คอมพิวเตอร์และเครื่องเสียง เป็นต้น รวมถึงพื้นที่สำหรับรับประทานอาหาร พื้นที่พักผ่อนนอกห้องประชุม และห้องสุขา

3. ห้องสมุด ศูนย์ข้อมูล และศูนย์สารนิเทศ – เป็นแหล่งข้อมูลและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้แก่ประชาชน รวมถึงการสืบค้นบนอินเทอร์เน็ตด้วย ศูนย์สารนิเทศ เป็นด่านแรกสำหรับการติดต่อกับสวนพฤกษศาสตร์ เป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสวนพฤกษศาสตร์ เพื่อถ่ายทอดให้ผู้เข้าเยี่ยมชมทราบในเบื้องต้น และสามารถตัดสินใจวางแผนการชมสวนหรือทำกิจกรรมอื่นๆ ได้

พื้นที่สำหรับการศึกษา วิจัย และสร้างองค์ความรู้

1. หอพรรณไม้/พิพิธภัณฑ์แมลง - เป็นศูนย์รวมตัวอย่างพรรณไม้แห้ง (Herbarium Specimen) และตัวอย่างแมลงสำหรับการศึกษาด้านอนุกรมวิธานโดยเปิดโอกาสให้นักวิชาการทั้งในและนอกประเทศ ได้มีโอกาสมาใช้ประโยชน์ มีเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการศึกษาไว้ด้วย ได้แก่ กล้องถ่ายรูป กล้องจุลทรรศน์ และเครื่องช่วยวาดรูป เป็นต้น

2. ห้องปฏิบัติการ - มีห้องปฏิบัติการทางพันธุศาสตร์ กายวิภาค สรีรวิทยา พฤกษเคมี การปรับปรุงพันธุ์พืช เทคโนโลยีชีวภาพ และกีฏวิทยา มีอาคารที่พักรองสำหรับนักวิจัยที่ต้องการศึกษาวิจัยในสวนพฤกษศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญ ที่มาให้คำปรึกษาในด้านต่างๆ

3. พื้นที่ป่าธรรมชาติ - มีการสำรวจพรรณไม้และทำแผนที่ต้นไม้ในแปลงศึกษาถาวร มีการจัดระบบการเก็บข้อมูลเพื่อใช้วางแผน สามารถใช้ เป็นห้องปฏิบัติการธรรมชาติ

พื้นที่สำหรับบริหารจัดการสวนพฤกษศาสตร์

1. สำนักงานสวนพฤกษศาสตร์ – เป็นสถานที่เพื่อการดำเนินงานของสวนพฤกษศาสตร์

2. เรือนเพาะชำ – รวบรวมพรรณไม้ต่างๆ และขยายพันธุ์เพื่อใช้ในการประดับ ตกแต่งปลูกเพิ่มเติม ทดแทน ในพื้นที่ต่างๆ รวมถึงการรวบรวมพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์นอกถิ่นอาศัย เป็นสถานที่ทดลองเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการขยายพันธุ์และการอนุบาลพืช โดยเฉพาะพืชหายากและพืชที่ถูกคุกคามต่างๆ นอกจากนี้ เรือนเพาะชำยังเป็นส่วนสำคัญในการเก็บรักษาต้นพันธุ์และปลูกพืชเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยทางพฤกษศาสตร์ สาขาต่างๆ การมีระบบฐานข้อมูลพรรณไม้ในสวนพฤกษศาสตร์ จะทำให้ทราบจำนวนชนิดและจำนวนต้นไม้ทั้งหมด เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาจัดสรรทรัพยากรต่างๆ เช่น บุคลากร พื้นที่ และงบประมาณ เพื่อการบำรุงรักษา ดูแลขยายพันธุ์ และปรับปรุงพื้นที่เพื่อให้มีความสวยงามอยู่ตลอดเวลา

2. สวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้า ในพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

มีพื้นที่ดำเนินการทั้งสิ้นประมาณ 1,380 ไร่ สภาพพื้นที่เป็นแนวสันเขาขวางแนวจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ ยาวไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะของพื้นที่เป็นภูเขาสลับซับซ้อนและหุบเขาลอนลาด ที่ลาดชันเขาและที่ลาดเชิงเขา แนวสันเขาของพื้นที่สำรวจเป็นส่วนหนึ่งของภูสอยดาว 2,102 เมตร ตั้งอยู่บนพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 A ซึ่งสภาพพื้นที่โดยรวมเป็นป่าเสื่อมโทรมและไร่ร้าง พื้นที่โดยส่วนใหญ่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลในช่วงระหว่าง 750 – 1,280 เมตร เป็นสวนพฤกษศาสตร์ของภาคเหนือตอนล่าง

จากสภาพพื้นที่ ที่เป็นภูเขาสูง มีอากาศเย็นเกือบตลอดปี อยู่ใกล้กับภูสอยดาว ซึ่งมีความสูงเป็นอันดับ 5 ของประเทศไทย และอยู่ใกล้แนวเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงมีเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อให้เป็นศูนย์รวมพรรณพืชเขตพื้นที่สูงของภูมิภาคอินโดจีน และรวบรวมพืชวงศ์กล้วยไม้ (Orchidaceae) วงศ์จำปี (Magnoliaceae) วงศ์กุหลาบพันปี (Ericaceae) วงศ์ชา (Theaceae) และกลุ่มพืชเมล็ดเปลือย (Gymnosperm) ให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์

3. สวนพฤกษศาสตร์ระยอง ตั้งอยู่ที่ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

มีพื้นที่ดำเนินการทั้งสิ้น 830 ไร่ สภาพพื้นที่เป็นบึงน้ำธรรมชาติ น้ำมีสภาพเป็นกรดเล็กน้อย มีอากาศร้อนชื้น ฝนตกชุกเกือบตลอดปี มีเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อให้เป็นศูนย์รวมพรรณไม้พื้นที่ชุ่มน้ำ และสังคมพืชป่าชายหาด ของภาคตะวันออก และรวบรวมพืชวงศ์บัว (Nelumboaceae และ Nymphaeaceae) วงศ์หมาก (Arecaceae) วงศ์เสม็ด (Myrtaceae) วงศ์ยางนา (Dipterocarpaceae) และวงศ์กล้วยไม้ (Orchidaceae) ให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์

4. สวนพฤกษศาสตร์เมืองพล ตั้งอยู่ที่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

มีพื้นที่ดำเนินการทั้งสิ้น 1,530 ไร่ สภาพพื้นที่เป็นบึงน้ำธรรมชาติ น้ำมีความเค็มเล็กน้อย เนื่อดินมีทรายมาก อากาศร้อน มีฤดูแล้งชัดเจนและระยะเวลาสั้น จึงมีเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อให้เป็นศูนย์รวมพรรณไม้ป่าบึง-ป่าทาม และพืชทนแล้ง และรวบรวมพืชวงศ์ถั่ว (Leguminosae) และวงศ์ตีนเป็ด (Apocynaceae) ให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์

5. สวนพฤกษศาสตร์พระแม่ย่า ตั้งอยู่ที่ อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

มีพื้นที่ดำเนินการทั้งสิ้น 340 ไร่ สภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ริมบึงน้ำ ระดับน้ำในดินค่อนข้างสูง และอยู่ไม่ไกลจากตัวเมือง มีเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อเป็นสวนพฤกษศาสตร์ในเมือง

รวบรวมและจัดปลูกพืชพื้นเมือง พืชในทางประวัติศาสตร์ และพืชที่มีการใช้ประโยชน์ต่างๆ และรวบรวมพืชวงศ์แคหางค่าง (Bignoniaceae) ให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์

6. สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ ตั้งอยู่ที่ อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา

มีพื้นที่ดำเนินการทั้งสิ้น 4,417 ไร่ สภาพพื้นที่เป็นเกาะใกล้แผ่นดิน มีความชื้นสูง จึงมีเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์ทางทะเลและชายฝั่ง เป็นศูนย์รวมพรรณไม้ 5 สังกมพืช ได้แก่ ป่าดิบชื้น ป่าชายหาด ป่าพรุ ป่าชายเลน และสังคมพืชหญ้าทะเล ของภาคใต้ และรวบรวมพืชวงศ์หมาก (Arecaceae) วงศ์ยางนา (Dipterocarpaceae) และวงศ์กล้วยไม้ (Orchidaceae) ของเขตพรรณพืชมาเลเซีย ให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์

แผนที่แสดงที่ตั้งของสวนพฤกษศาสตร์ต่างๆ ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์

1. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ อ. แมริม จ.เชียงใหม่
2. สวนพฤกษศาสตร์พระแม่ย่า อ. เมือง จ. สุโขทัย
3. สวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้า อ.ชาติตระการ จ. พิษณุโลก
4. สวนพฤกษศาสตร์เมืองพล อ. พล จ. ขอนแก่น
5. สวนพฤกษศาสตร์ระยอง อ. แกลง จ. ระยอง
6. สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ อ. กระบุรี จ. พังงา
7. ศูนย์ประสานงาน กรุงเทพมหานคร

บทที่ 3

วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการดำเนินงานขององค์กร

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกขององค์กร (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (Strengths)

1. ได้รับพระราชทานพระนามให้เป็นชื่อสวนฯ
2. เป็นองค์กรเฉพาะด้าน
3. มีสภาพพื้นที่เหมาะสม
4. มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. นโยบาย / แผนการดำเนินงานไม่ชัดเจน
2. ขาดความคล่องตัวในกฎระเบียบ
3. โครงสร้างบุคลากรไม่เหมาะสม ตำแหน่งไม่ตรงความรู้
4. ระบบบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ

โอกาส (Opportunities)

1. อยู่ในศูนย์กลางการท่องเที่ยว
2. รัฐบาลให้การสนับสนุนงบประมาณ
3. กระแสความนิยมการเข้าหาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
4. อยู่ในภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ

อุปสรรค (Threats)

1. การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองส่งผลกระทบต่อการทำงาน
2. มีแหล่งท่องเที่ยวและสถานศึกษาทางธรรมชาติที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเพิ่มมากขึ้น
3. ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักองค์การ
4. การดำเนินงานซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น

จุดแข็ง	จุดอ่อน	ข้อสรุป
1. ได้รับพระราชทานพระนามให้เป็นชื่อสวนฯ 2. เป็นองค์กรเฉพาะด้าน 3. มีสภาพพื้นที่เหมาะสม 4. มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์	1. นโยบาย/แผนการดำเนินงานไม่ชัดเจน 2. ขาดความคล่องตัวในกฎระเบียบ 3. โครงสร้างบุคลากรไม่เหมาะสม ตำแหน่งไม่ตรงความรู้ 4. ระบบบริหารงานขาดประสิทธิภาพ	<u>จุดแข็ง</u> มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาขององค์กรได้เป็นอย่างดี <u>จุดอ่อน</u> เป็นส่วนที่ชลอการพัฒนาองค์กร <u>ข้อพิจารณา</u> 1. ปรับปรุงระบบงาน 2. พัฒนาทรัพยากรบุคคล 3. ปรับปรุงกฎหมายกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน 4. วางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน
โอกาส	อุปสรรค	ข้อสรุป
1. อยู่ในศูนย์กลางการท่องเที่ยว 2. รัฐบาลให้การสนับสนุนงบประมาณ 3. กระแสความนิยมการเข้าหาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 4. อยู่ในภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ	1. การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองส่งผลกระทบต่อการทำงาน 2. มีแหล่งท่องเที่ยวและสถานศึกษาทางธรรมชาติที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเพิ่มมากขึ้น 3. ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักองค์การ 4. การดำเนินงานซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น	<u>โอกาส</u> มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาด้านธุรกิจขององค์กรได้เป็นอย่างดี <u>อุปสรรค</u> มีผลกระทบต่อการทำงานด้านธุรกิจขององค์กร <u>ข้อพิจารณา</u> 1. จัดทำแผนแม่บทการดำเนินงานขององค์กรที่ชัดเจนเพื่อให้มีกรอบและทิศทางการดำเนินงาน 2. พัฒนา ปรับปรุงสวนฯ ให้มีจุดเด่นมีแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการ ที่ดีกว่าคู่แข่ง 3. พัฒนาปรับปรุงรูปแบบการประชาสัมพันธ์

กำหนดเป้าหมาย

จากการศึกษาบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ รวมทั้งองค์ประกอบหลักและบทบาทของสวนพฤกษศาสตร์มาตรฐานสากล ประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรที่ผ่านมา วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการดำเนินงานขององค์กร และพิจารณาถึงกรอบแนวทางในการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนบริหารราชการแผ่นดิน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนบริหารด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แล้ว จึงได้เป็นแผนแม่บทขององค์การ เป็นแผนระยะยาว (Future Plan) พ.ศ.2554-2564 รวมระยะเวลา 11 ปี โดยแบ่งเป็นการดำเนินงานเป็น 3 ช่วงระยะเวลา โดยระยะที่ 1 กำหนดให้สิ้นสุดในปี พ.ศ. 2554 เพื่อให้ระยะเวลาสอดคล้องกับแผนชาติ ระยะที่ 2 พ.ศ. 2555-2559 มีเป้าหมายเป็นองค์การสวนพฤกษศาสตร์ที่ดีที่สุดของประเทศไทย ส่วนระยะที่ 3 พ.ศ. 2560-2564 กำหนดเป้าหมายเป็นองค์การสวนพฤกษศาสตร์ชั้นนำของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตามวิสัยทัศน์ที่ได้ตั้งไว้

บทที่ 4

กรอบแนวทางในการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ แผนบริหารด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนบริหารราชการแผ่นดิน 2552 – 2554

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.2 คุ้มครองและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ที่มีความสำคัญเชิงระบบนิเวศน์ เพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าประสงค์ อนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

ตัวชี้วัดฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรชีวภาพที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ

กลยุทธ์ สร้างความมั่นคง พัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์ของนิเวศน์พื้นที่ที่ตอบสนองต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศข้อมูลกลางและดัชนีตัวชี้วัด

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

3.1 การรักษาระบบทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ

(1) พัฒนาระบบฐานข้อมูลและสร้างองค์ความรู้

(2) พัฒนาระบบการจัดการร่วมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

แผนปฏิบัติการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พ.ศ.2552 – 2554

ประเด็นยุทธศาสตร์ สร้างความมั่นคงของระบบนิเวศ เพื่อตอบสนองการ
พัฒนายั่งยืน

เป้าประสงค์

ความหลากหลายทางชีวภาพมีความยั่งยืน

ตัวชี้วัด

จำนวนฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพและ
ทรัพยากรชีวภาพที่สามารถใช้ประโยชน์ได้

กลยุทธ์

1. สร้างความมั่นคงของระบบนิเวศพื้นที่ที่ตอบสนองต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและ
สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. พัฒนาและส่งเสริมการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม
3. พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศข้อมูลกลางและมีดัชนีชี้วัดสถานภาพทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่

ความเชื่อมโยง
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554
แผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2552-2554
แผนปฏิบัติราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2552-2554
และแผนแม่บท ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ พ.ศ. 2554 – 2564

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554	แผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2552-2554	แผนปฏิบัติราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2552-2554	แผนแม่บทองค์การสวนพฤกษศาสตร์ พ.ศ.2554-2564
ประเด็นยุทธศาสตร์			
<u>นโยบาย</u> การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 3.1 การรักษาฐานทรัพยากรและคุณสมบัติของระบบนิเวศ (1) พัฒนาระบบฐานข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ (2) พัฒนาระบบการจัดการร่วมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ	<u>นโยบายที่ 5</u> ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม 5.2 คุ้มครองและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ เพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ	สร้างความมั่นคงของระบบนิเวศเพื่อตอบสนองการพัฒนาอย่างยั่งยืน	1. สร้างสวนพฤกษศาสตร์ให้ได้มาตรฐานสากล 2. สร้างและรวบรวมองค์ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน 3. ส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพสู่ประชาชน 4. พัฒนาสมรรถนะด้านบริหารจัดการและธุรกิจขององค์กร

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554	แผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2552-2554	แผนปฏิบัติราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2552-2554	แผนแม่บทองค์การสวนพฤกษศาสตร์ พ.ศ.2554-2564
เป้าประสงค์			
	อนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ	ความหลากหลายทางชีวภาพมีความยั่งยืน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 2. เป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ทางพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพในระดับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 3. เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ 4. เป็นองค์กรชั้นนำของรัฐวิสาหกิจในกลุ่มเดียวกัน 5. องค์กรมีผลกำไรเพียงพอต่อการดำเนินงานด้านธุรกิจโดยไม่ต้องพึ่งพาต้นทุนจากรัฐ

บทที่ 5

แผนแม่บทองค์การสวนพฤกษศาสตร์

วิสัยทัศน์ (Vision)

เป็นสวนพฤกษศาสตร์ชั้นนำของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
The Outstanding Botanical Garden in Southeast Asia

พันธกิจ (Mission)

- 1) สร้างองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ
- 2) เผยแพร่องค์ความรู้และสร้างมูลค่าเพิ่ม

เป้าประสงค์ (Goal)

องค์การกำหนดเป้าประสงค์แห่งความสำเร็จ คือการบรรลุวิสัยทัศน์ ในปี พ.ศ.2564 โดยแบ่งช่วงเวลาของแผน ออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 พ.ศ. 2554 เตรียมการพัฒนาสู่มาตรฐานสากล (กำหนดเวลาแล้วเสร็จให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และเริ่มต้นดำเนินการพร้อมแผน 11)

ระยะที่ 2 พ.ศ.2555 – 2559 พัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ขององค์การ ให้ได้มาตรฐานสากลอันดับหนึ่งของประเทศ

ระยะที่ 3 พ.ศ.2560 - 2564 พัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ขององค์การให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์ชั้นนำของ SE-Asia

ค่านิยม

อุทิศ และ อนุรักษ์

Devote and Preserve

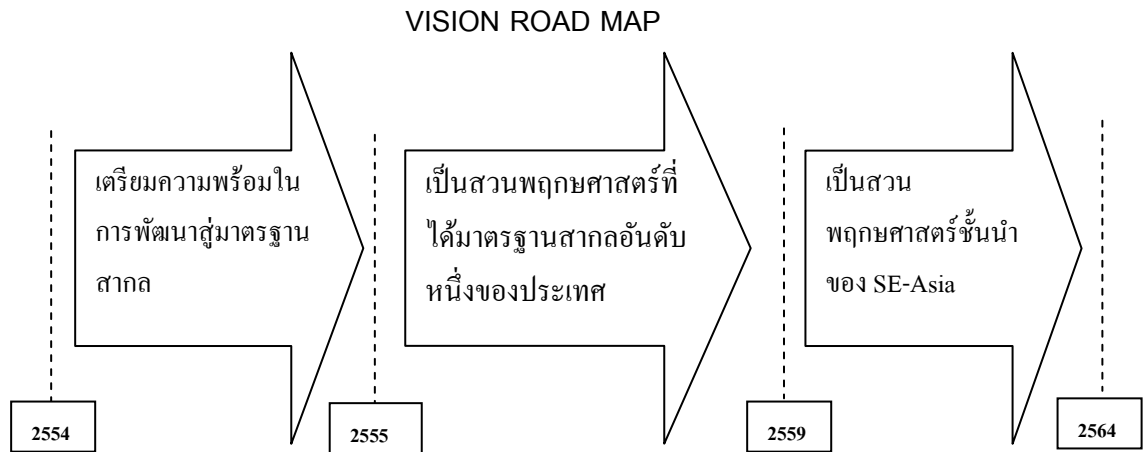
Devote = อุทิศ เสียสละ เพื่อภารกิจขององค์กร

D= Develop	มุ่งมั่นพัฒนาหน้าที่การงาน
E= Encourage	ให้บริการด้วยความเต็มใจ
V= Value	มีความภาคภูมิใจในองค์กร
O= Organization	ทำงานเพื่อองค์กร
T= Team	ทำงานเป็นทีม
E= Expertise	มีความรู้ความชำนาญในหน้าที่

Preserve = ปกป้อง รักษา ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

P= Participation	ทุกคนมีส่วนร่วม
R= Research	ศึกษาวิจัยทางพฤกษศาสตร์
E= Environment	รักษาสิ่งแวดล้อม
S= Social Responsibility	รับผิดชอบต่อสังคม
E= Ethics	มีจริยธรรมในการปฏิบัติงาน
R= Relationship	มีความผูกพันและสามัคคี
V= Very important	ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
E= Education	ฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน

แผนแม่บทองค์การสวนพฤกษศาสตร์. (พ.ศ. 2554 – 2564)

วิสัยทัศน์ : เป็นสวนพฤกษศาสตร์ชั้นนำของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

แผนแม่บทฉบับนี้ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 4 ประเด็นยุทธศาสตร์
ในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ได้กำหนดเป้าประสงค์ไว้ตามช่วงระยะเวลา ดังต่อไปนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ 1 สร้างสวนพฤกษศาสตร์ให้ได้มาตรฐานสากล

ระยะที่ 1 เป้าประสงค์ 1. เป้าประสงค์ 2.	2554 (มี 2 เป้าประสงค์) เป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่มีองค์ประกอบสวนพฤกษศาสตร์ตามมาตรฐานที่กำหนด เป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่มีแนวทางในการพัฒนาเป็นที่รู้จักและยอมรับในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ระยะที่ 2 เป้าประสงค์	2555 – 2559 เป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่มีองค์ประกอบและการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ
ระยะที่ 3 เป้าประสงค์	2560 – 2564 เป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประเด็นยุทธศาสตร์ 2	สร้างและรวบรวมองค์ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
----------------------------	--

ระยะที่ 1	2554
เป้าประสงค์	เป็นแหล่งสร้างและรวบรวมผลงานทางวิชาการ งานวิจัยทางพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
ระยะที่ 2	2555 – 2559
เป้าประสงค์	เป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ทางพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย
ระยะที่ 3	2560– 2564
เป้าประสงค์	เป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ทางพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพในระดับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประเด็นยุทธศาสตร์ 3	ส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพสู่ประชาชน
----------------------------	---

ระยะที่ 1	2554
เป้าประสงค์	เป็นแหล่งให้บริการความรู้ทางพฤกษศาสตร์ของประเทศ
ระยะที่ 2	2555 – 2559
เป้าประสงค์	เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านพฤกษศาสตร์ของประเทศ
ระยะที่ 3	2560– 2564
เป้าประสงค์	เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านพฤกษศาสตร์ในระดับในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ 4	พัฒนาสมรรถนะด้านบริหารจัดการและธุรกิจขององค์กร
---------------------	--

ระยะที่ 1	2554 (มี 2 เป้าประสงค์)
เป้าประสงค์ 1	มีการกำกับดูแลที่ดี และมีการบริหารจัดการองค์กรอย่างเป็นระบบ
เป้าประสงค์ 2	มีผลกำไรจากการประกอบธุรกิจ
ระยะที่ 2	2555 – 2559 (มี 2 เป้าประสงค์)
เป้าประสงค์ 1	เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการและบริหารจัดการ
เป้าประสงค์ 2	มีกำไรจากผลการประกอบธุรกิจไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของต้นทุน
ระยะที่ 3	2560– 2564 (มี 2 เป้าประสงค์)
เป้าประสงค์ 1	เป็นองค์กรชั้นนำของรัฐวิสาหกิจในกลุ่มเดียวกัน
เป้าประสงค์ 2	มีผลกำไรเพียงพอต่อการดำเนินงานด้านธุรกิจโดยไม่ต้องพึ่งพาต้นทุนจากรัฐ

แต่ละประเด็นยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ในแต่ละช่วงระยะเวลา ได้กำหนดตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย กลยุทธ์ แนวทางการดำเนินงาน/โครงการ / กิจกรรม ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ 1 สร้างสวนพฤกษศาสตร์ให้ได้มาตรฐานสากล

ระยะที่ 1 : 2554

เป้าประสงค์ 1 เป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่มีองค์ประกอบสวนพฤกษศาสตร์ตามมาตรฐานที่กำหนด

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
1. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ มีองค์ประกอบครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในบทที่ 1 ของแผนแม่บท	องค์ประกอบครบถ้วน 100 %
2. สวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค มีองค์ประกอบครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในบทที่ 1 ของแผนแม่บท	องค์ประกอบครบถ้วน 100 %
กลยุทธ์การดำเนินงาน	
กลยุทธ์ที่ 1	จัดการสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์และสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค ให้มีองค์ประกอบตามมาตรฐานที่กำหนด
<u>แนวทางการดำเนินงาน/</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	1.1 พัฒนาองค์ประกอบสวนพฤกษศาสตร์ด้านการสร้างองค์ความรู้ 1.2 พัฒนาองค์ประกอบสวนพฤกษศาสตร์ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้

เป้าประสงค์ 2. เป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่มีแนวทางในการพัฒนาเป็นที่รู้จักและยอมรับในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
1. ร้อยละของความสำเร็จในการจัดทำแผนในการพัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	แผนพัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ แล้วเสร็จ 100 % และนำไปสู่การพัฒนาได้
2. ร้อยละของความสำเร็จในการจัดทำหรือปรับปรุงแผนพัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค	แผนพัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาคแล้วเสร็จ 100% และนำไปสู่การพัฒนาได้
3. ร้อยละของความสำเร็จในการจัดทำแผนพัฒนาพิพิธภัณฑธรรมชาติ	แผนพัฒนาพิพิธภัณฑธรรมชาติแล้วเสร็จ 100%
4. ร้อยละของความสำเร็จในการจัดทำแผนประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อใช้ในการดำเนินงานนำไปสู่การเป็นที่รู้จักและยอมรับในภูมิภาคในระยะยาว	แผนประชาสัมพันธ์เชิงรุก แล้วเสร็จ 100 %

กลยุทธ์การดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ 1	ศึกษาและกำหนดแนวทางในการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
<u>แนวทางการดำเนินงาน /</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	1.1. ศึกษาศักยภาพพื้นที่ของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์และผลผลิตกิจกรรมการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการกำหนดแผน 1.2. กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของกิจกรรมย่อยอันเป็นองค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญของสวนพฤกษศาสตร์ 1.3. ศึกษาแนวทางการดำเนินงานของพิพิธภัณฑธรรมชาติ 1.4. กำหนดคู่เทียบที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดทั้งด้านพื้นที่จัดแสดงและพิพิธภัณฑธรรมชาติ 1.5. กำหนดแนวทางการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ขึ้นเป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ เพื่อใช้เป็นแผนในการดำเนินงาน

	1.6. กำหนดแนวทางการดำเนินการของพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติขึ้นเป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ เพื่อใช้เป็นแผนในการดำเนินงาน
กลยุทธ์ที่ 2	ศึกษาและกำหนดแนวทางในการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค
<u>แนวทางการดำเนินงาน /</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	2.1 ศึกษาศักยภาพพื้นที่ของแต่ละสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค ประกอบกับแผนแม่บทที่มีอยู่และผลผลิตกิจกรรมการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค 2.2 กำหนดแนวทางการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค ขึ้นเป็นแผนพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค ของแต่ละแห่ง เพื่อใช้เป็นแผนในการดำเนินงาน 2.3 กำหนดแนวทางและจัดทำแผนประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อใช้ในการดำเนินงานนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับในภูมิภาค
กลยุทธ์ที่ 3	ศึกษาและกำหนดแนวทางในการประชาสัมพันธ์องค์การสวนพฤกษศาสตร์เชิงรุกเพื่อใช้ในการดำเนินงานนำไปสู่การเป็นที่ยอมรับในภูมิภาค
<u>แนวทางการดำเนินงาน /</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	3.1 ศึกษาและประเมินผลการดำเนินงานด้านต่างๆ สภาวะแวดล้อมลักษณะธุรกิจ คู่แข่งและลูกค้าเพื่อจัดสร้างกลยุทธ์ดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์องค์การให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในระดับภูมิภาค 3.2 กำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ และวิธีการดำเนินการอันนำไปสู่ความสำเร็จ 3.3 จัดทำแผนประชาสัมพันธ์เชิงรุกขององค์กร เพื่อใช้ในการดำเนินงาน

ระยะที่ 2 : 2555 – 2559

เป้าประสงค์	เป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่มีองค์ประกอบและการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ
-------------	--

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
1. ร้อยละของการพัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ตามแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์	พัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ แล้วเสร็จ 100% ตามแผนการดำเนินงานในปี
2. ร้อยละของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค	พัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค แล้วเสร็จ 100% ตามแผนการดำเนินงานในปี
3. ร้อยละของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ	ดำเนินงานตามแผนได้แล้วเสร็จ 100% ตามแผนการดำเนินงานในปี
4. ร้อยละของการดำเนินงานตามแผนประชาสัมพันธ์	ดำเนินงานตามแผนได้แล้วเสร็จ 100% ตามแผนการดำเนินงานในปี
กลยุทธ์การดำเนินงาน	
กลยุทธ์ที่ 1	บริหารจัดการสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์อย่างเป็นระบบ
<u>แนวทางการดำเนินงาน /</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	ดำเนินงานภายใต้แผนงาน กิจกรรมและโครงการ ในแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์
กลยุทธ์ที่ 2	บริหารจัดการพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาคอย่างเหมาะสม
<u>แนวทางการดำเนินงาน /</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	ดำเนินงานภายใต้แผนงาน กิจกรรมและโครงการในแผนพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค
กลยุทธ์ที่ 3	จัดกิจกรรมหรือดำเนินงานเพื่อประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อผลักดันให้องค์การสวนพฤกษศาสตร์เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับในภูมิภาค
<u>แนวทางการดำเนินงาน /</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	ดำเนินงานตามแผนงาน กิจกรรมและโครงการในแผนประชาสัมพันธ์เชิงรุก

กลยุทธ์ที่ 4	ศึกษา ทบทวน ประเมินผลการดำเนินงานของทุกกิจกรรมดำเนินการ เพื่อพัฒนา ปรับปรุง โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
<u>แนวทางการดำเนินงาน /</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	4.1 ประเมินผลการดำเนินงานในทุกกิจกรรมดำเนินการ 4.2 ทบทวนและปรับปรุงแผนพัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ 4.3 ทบทวนและปรับปรุงแผนพัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค 4.4 ทบทวนและปรับปรุงแผนพัฒนาพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ 4.5 ทบทวนและปรับปรุงแผนประชาสัมพันธ์เชิงรุก

ระยะที่ 3 : 2560 – 2564

เป้าประสงค์	เป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
-------------	--

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
1. ร้อยละของการพัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ตามแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์	พัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ แล้วเสร็จ 100% ของแผนในปีและ 100% ของแผนที่กำหนดเมื่อสิ้นปี 2564
2. ร้อยละของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค	พัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาคแล้วเสร็จ 100% ของแผนที่กำหนด
3. ร้อยละของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ	ดำเนินงานตามแผนในแต่ละปีได้แล้วเสร็จ 100%
4. ร้อยละของการดำเนินงานตามแผนประชาสัมพันธ์	ดำเนินงานตามแผนได้แล้วเสร็จ 100% ตามแผนการดำเนินงานในปี
กลยุทธ์การดำเนินงาน	
กลยุทธ์ที่ 1	บริหารจัดการสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์อย่างเป็นระบบ
แนวทางการดำเนินงาน/ โครงการ / กิจกรรม	ดำเนินงานภายใต้แผนงาน กิจกรรมและโครงการ ในแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์
กลยุทธ์ที่ 2	บริหารจัดการพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์สาขาอย่างเหมาะสม
แนวทางการดำเนินงาน/ โครงการ / กิจกรรม	ดำเนินงานภายใต้แผนงาน กิจกรรมและโครงการในแผนพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค
กลยุทธ์ที่ 3	จัดกิจกรรมหรือดำเนินงานเพื่อประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อผลักดันให้องค์การสวนพฤกษศาสตร์เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับในภูมิภาค
แนวทางการดำเนินงาน/ โครงการ / กิจกรรม	ดำเนินงานตามแผนงาน กิจกรรมและโครงการในแผนประชาสัมพันธ์เชิงรุก

กลยุทธ์ที่ 4	ศึกษา ทบทวน ประเมินผลการดำเนินงานของทุกกิจกรรมดำเนินการ เพื่อพัฒนา ปรับปรุง โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
<u>แนวทางการดำเนินงาน /</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	4.6 ประเมินผลการดำเนินงานในทุกกิจกรรมดำเนินการ 4.7 ทบทวนและปรับปรุงแผนพัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ 4.8 ทบทวนและปรับปรุงแผนพัฒนาพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค 4.9 ทบทวนและปรับปรุงแผนพัฒนาพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ 4.10 ทบทวนและปรับปรุงแผนประชาสัมพันธ์เชิงรุก

ประเด็นยุทธศาสตร์ 2 สร้างและรวบรวมองค์ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ระยะที่ 1 : 2554

เป้าประสงค์ เป็นแหล่งสร้างและรวบรวมผลงานทางวิชาการ วิจัยทางพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
1. ผลงานทางวิชาการ วิจัยที่ดำเนินการแล้วเสร็จ สามารถเผยแพร่สู่สาธารณชน	ผลงานสามารถเผยแพร่ได้ทุกโครงการ
2. จำนวนผลงานวิชาการ วิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ลงในสื่อสิ่งพิมพ์	ไม่น้อยกว่า 10 เรื่อง / ปี
3. ร้อยละของการดำเนินงานตามแผนงานวิจัย และแผนการรวบรวมองค์ความรู้	บรรลุตามเป้าหมาย 100 % ในแต่ละปี
4. ร้อยละของความสำเร็จในการจัดทำแผนพัฒนาหอพรรณไม้	แผนพัฒนาหอพรรณไม้แล้วเสร็จ 100%
5. จำนวนข้อมูลในฐานข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาด้านการอนุรักษ์และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดความยั่งยืน	เพิ่มข้อมูลได้ 100% ของตัวอย่างที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี
6. ชนิดพันธุ์ไม้ที่ถูกคุกคาม ไม่ประจำถิ่น และไม่ใกล้สูญพันธุ์ มีการสำรวจ รวบรวมและเพาะขยายพันธุ์ได้อย่างเหมาะสม ทั้งสภาพแวดล้อมและปริมาณ	จำนวน พันธุ์ไม้ 30 % ของบัญชี
กลยุทธ์การดำเนินงาน	
กลยุทธ์ที่ 1	พัฒนาระบบบริหารงานวิจัยให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล
<u>แนวทางการดำเนินงาน/โครงการ / กิจกรรม</u>	1.1 พัฒนาระบบบริหารงานวิจัยให้สอดคล้องกับระบบบริหารงานวิจัยแห่งชาติ (NRPM) ของสภาวิจัยแห่งชาติ

	<p>1.2 กำหนดหลักเกณฑ์ คัดเลือกโครงการวิจัยขององค์การให้เป็นระบบ</p> <p>1.3 จัดทำแผนการศึกษา วิจัย และรวบรวมองค์ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมุ่งเน้นด้านการอนุรักษ์และการประโยชน์จากพืชอย่างยั่งยืน</p>
กลยุทธ์ที่ 2	ศึกษาวิจัยด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพตามแผนการวิจัย
<u>แนวทางการดำเนินงาน / โครงการ / กิจกรรม</u>	<p>3.4 โครงการศึกษาวิจัยพื้นฐานเพื่อเป็นฐานในการพัฒนา</p> <p>3.5 โครงการศึกษาวิจัยเพื่อการอนุรักษ์พรรณไม้ที่กำลังถูกคุกคาม</p> <p>3.6 โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพพืช</p>
กลยุทธ์ที่ 3	สำรวจรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ
<u>แนวทางการดำเนินงาน / โครงการ / กิจกรรม</u>	<p>4.1 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานของหอพรรณไม้และกำหนดคู่มือที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลการดำเนินงาน</p> <p>4.2 กำหนดแนวทางการดำเนินงานของหอพรรณไม้ขึ้นเป็นแผนพัฒนาหอพรรณไม้ เพื่อใช้เป็นแผนในการดำเนินงาน</p> <p>4.3 โครงการสำรวจรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลพรรณพืชต่างๆ</p> <p>4.4 จัดทำฐานข้อมูลงานวิจัยด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ</p> <p>4.5 สำรวจ รวบรวม ขยายพันธุ์ไม้และจัดทำฐานข้อมูลด้านพันธุ์ไม้ที่ถูกคุกคาม ไม้ประจำถิ่น และไม้ใกล้สูญพันธุ์</p>

ระยะที่ 2 : 2555 – 2559

เป้าประสงค์ เป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ทางพฤกษศาสตร์ของประเทศไทย

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
1. ผลงานทางวิชาการ วิจัยที่ดำเนินการแล้วเสร็จ สามารถเผยแพร่สู่สาธารณชน	ผลงานสามารถเผยแพร่ได้ทุกโครงการ
2. จำนวนผลงานวิชาการ วิจัยทางพฤกษศาสตร์ที่ได้รับการตีพิมพ์ลงในสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ	ไม่น้อยกว่า 12 เรื่อง / ปี
3. ร้อยละของการดำเนินงานตามแผนงานวิจัย และแผนการรวบรวมองค์ความรู้	การดำเนินงานสำเร็จตามแผน 100%
4. จำนวนข้อมูลในฐานข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาด้านการอนุรักษ์และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดความยั่งยืน	เพิ่มข้อมูลได้ 100% ของตัวอย่างที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี
5. ชนิดพันธุ์ไม้ที่ถูกคุกคาม ไม่ประจำถิ่น และไม่ใกล้สูญพันธุ์ มีการสำรวจ รวบรวมและเพาะขยายพันธุ์ ได้อย่างเหมาะสม ทั้งสภาพแวดล้อมและปริมาณ	มีจำนวน พันธุ์ไม้ 45 % ของบัญชี
กลยุทธ์การดำเนินงาน	
กลยุทธ์ที่ 1	ศึกษาวิจัยด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพตามแผนการวิจัย
<u>แนวทางการดำเนินงาน / โครงการ / กิจกรรม</u>	1.1 โครงการศึกษาวิจัยพื้นฐานเพื่อเป็นฐานในการพัฒนา 1.2 โครงการศึกษาวิจัยเพื่อการอนุรักษ์พรรณไม้ที่กำลังถูกคุกคาม 1.3 โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพพืช
กลยุทธ์ที่ 2	สำรวจรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ
<u>แนวทางการดำเนินงาน / โครงการ / กิจกรรม</u>	2.1 โครงการสำรวจรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลพรรณพืชต่างๆ 2.2 รวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลงานวิจัยด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ 2.3 สำรวจรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลด้านพันธุ์ไม้ที่ถูกคุกคาม

กลยุทธ์ที่ 3	สร้างการมีส่วนร่วมด้านการรวบรวมองค์ความรู้ ตลอดจน การศึกษา วิจัยกับทั้งภาคประชาชน องค์กรเอกชน สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งในและต่างประเทศ
<u>แนวทางการดำเนินงาน / โครงการ / กิจกรรม</u>	4.1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางด้านพฤกษศาสตร์กับทุก ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านพฤกษศาสตร์ 4.2 สร้างความร่วมมือด้วยการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ MOU กับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ทั้งในและ ต่างประเทศ 4.3 โครงการศึกษาวิจัยร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน 4.4 โครงการแลกเปลี่ยนข้อมูลพรรณไม้ ระหว่างประเทศ

ระยะที่ 3 : 2560– 2564

เป้าประสงค์	เป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ทางพฤกษศาสตร์ในระดับเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้
--------------------	--

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
1. ผลงานทางวิชาการ วิจัยที่ดำเนินการแล้วเสร็จ สามารถเผยแพร่สู่สาธารณชน	ผลงานสามารถเผยแพร่ได้ทุก โครงการ
2. จำนวนผลงานวิชาการ วิจัยทางพฤกษศาสตร์ที่ ได้รับการตีพิมพ์ลงในสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นที่ยอมรับทั้ง ในประเทศและต่างประเทศ	ไม่น้อยกว่า 12 เรื่อง / ปี
3. ร้อยละของการดำเนินงานตามแผนงานวิจัย และ แผนการรวบรวมองค์ความรู้	การดำเนินงานตามแผนบรรลุตาม แผน 100 %
4. มีระบบคลังความรู้และการจัดการองค์ความรู้ด้าน พืชและความหลากหลายทางชีวภาพ	จัดตั้งคลังความรู้ได้ 1 ระบบและเริ่ม ดำเนินการ
5. ชนิดพันธุ์ไม้ที่ถูกคุกคาม ไม่ประจำถิ่น และไม่ใกล้ สูญพันธุ์ มีการสำรวจ รวบรวมและเพาะขยายพันธุ์ ได้อย่างเหมาะสม ทั้งสภาพแวดล้อมและปริมาณ	มีจำนวน พันธุ์ไม้ 60 % ของบัญชี

กลยุทธ์การดำเนินงาน	
กลยุทธ์ที่ 1	ศึกษาวิจัยด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพตามแผนการวิจัย
แนวทางการดำเนินงาน/ โครงการ / กิจกรรม	1.1 โครงการศึกษาวิจัยพื้นฐานเพื่อเป็นฐานในการพัฒนา 1.2 โครงการศึกษาวิจัยเพื่อการอนุรักษ์พรรณไม้ที่กำลังถูกลูกคาม 1.3 โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพพืช
กลยุทธ์ที่ 2	สำรวจรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ
แนวทางการดำเนินงาน/ โครงการ / กิจกรรม	2.1 โครงการสำรวจรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลพรรณพืช 2.2 จัดทำระบบคลังความรู้และการจัดการองค์ความรู้ด้านพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ
กลยุทธ์ที่ 3	สร้างการมีส่วนร่วมด้านการรวบรวมองค์ความรู้ ตลอดจนการศึกษา วิจัย กับทั้งภาคประชาชน องค์กรเอกชน สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งในและต่างประเทศ
แนวทางการดำเนินงาน/ โครงการ / กิจกรรม	3.1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางด้านพฤกษศาสตร์กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านพฤกษศาสตร์ 3.2 สร้างความร่วมมือด้วยการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ MOU กับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ 3.3 โครงการศึกษาวิจัยร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน 3.4 โครงการแลกเปลี่ยนข้อมูลพรรณไม้ ระหว่างประเทศ

**ประเด็นยุทธศาสตร์ 3 ส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้าน
วิทยาศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพสู่ประชาชน**

ระยะที่ 1 : 2554

เป้าประสงค์ เป็นแหล่งให้บริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของประเทศ

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
1. มีกลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ ที่มีประสิทธิภาพ	มีแผนแม่บทด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่ และถ่ายทอดความรู้ ที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย และช่องทางการเผยแพร่ ทั้งเชิงรับและเชิงรุก จำนวน 1 แผน
2. ร้อยละของการดำเนินงานตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่และถ่ายทอดความรู้	มีการดำเนินงานตามแผนครบตามเป้าหมายในปี 100 %
3. ร้อยละของประชากรในแต่ละกลุ่มกิจกรรมการให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - มีจำนวนประชากรเข้าร่วมในแต่ละกลุ่มกิจกรรมดำเนินการไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย - ในแต่ละกลุ่มกิจกรรมตามแผน และประชากรที่เข้าร่วมได้รับความรู้ที่เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
กลยุทธ์การดำเนินงาน	
กลยุทธ์ที่ 1	สร้างกลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่และถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชน
<u>แนวทางการดำเนินงาน/โครงการ / กิจกรรม</u>	1.1. จัดทำแผนแม่บทการส่งเสริม เผยแพร่และถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชน 1.2. จัดตั้งศูนย์บริการทางวิชาการเพื่อเป็นแหล่งให้บริการความรู้ 1.3. พัฒนาช่องทางการสื่อสารเพื่อเผยแพร่และส่งเสริมการเรียนรู้ ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

กลยุทธ์ที่ 2	จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่และถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชนตามแผน
<u>แนวทางการดำเนินงาน /</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	2.1 ดำเนินกิจกรรมตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่ และถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ 2.2 จัดกิจกรรมพิเศษตามนโยบายส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้

ระยะที่ 2 : 2555 – 2559

เป้าประสงค์ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านพฤกษศาสตร์ของประเทศ

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
1. พัฒนากลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพ	ปรับปรุงแผนแม่บทด้านการส่งเสริมเผยแพร่ และถ่ายทอดความรู้ 1 ครั้ง
2. ร้อยละของการดำเนินงานตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้	มีการดำเนินงานตามแผนครบตามเป้าหมายในปี 100 %
3. ร้อยละของประชากรในแต่ละกลุ่มกิจกรรมการเรียนรู้ทางพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ	- มีจำนวนประชากรเข้าร่วมในแต่ละกลุ่มกิจกรรมดำเนินการไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย - ในแต่ละกลุ่มกิจกรรมตามแผน และประชากรที่เข้าร่วมได้รับความรู้ที่เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
4. มีศูนย์บริการข้อมูลความรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์	จัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลความรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ จำนวน 1 ศูนย์

กลยุทธ์การดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ 1	ทบทวนกลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่และถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชน
<u>แนวทางการดำเนินงาน /</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	ประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงแผนแม่บทการส่งเสริมเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชน

กลยุทธ์ที่ 2	จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่และถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชนตามแผนแม่บท
<u>แนวทางการดำเนินงาน /</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	2.1 ดำเนินกิจกรรมตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่ และถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ 2.2 จัดกิจกรรมพิเศษตามนโยบายส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้
กลยุทธ์ที่ 3	จัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลความรู้ทางพฤกษศาสตร์
<u>แนวทางการดำเนินงาน /</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	4.6 โครงการจัดการศูนย์บริการข้อมูลความรู้ทางพฤกษศาสตร์ 4.7 โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริการประชาชน

ระยะที่ 3 : 2560– 2564

เป้าประสงค์	เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ
--------------------	---

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
1. ร้อยละของการดำเนินงานตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้	การดำเนินงานตามแผนบรรลุตามแผน 100 %
2. ร้อยละของประชากรในแต่ละกลุ่มกิจกรรมการเรียนรู้ทางพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ	มีจำนวนประชากรเข้าร่วมในแต่ละกลุ่มกิจกรรมดำเนินการไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมายในแต่ละกลุ่มกิจกรรมตามแผน และประชากรที่เข้าร่วมได้รับความรู้ที่เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
3. ศูนย์บริการข้อมูลความรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน	ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในการให้บริการ
4. จำนวนเครือข่ายความร่วมมือในการเผยแพร่ความรู้	1 เครือข่าย / ปี
กลยุทธ์การดำเนินงาน	
กลยุทธ์ที่ 1	ทบทวนกลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ประชาชน

แนวทางการดำเนินงาน/ โครงการ / กิจกรรม	ประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงแผนแม่บทการส่งเสริม เผยแพร่ และถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชน
กลยุทธ์ที่ 2	จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่และถ่ายทอดความรู้สู่ ประชาชนตามแผนแม่บท
แนวทางการดำเนินงาน/ โครงการ / กิจกรรม	2.1 ดำเนินกิจกรรมตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ เผยแพร่และ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ 2.2 จัดกิจกรรมพิเศษตามนโยบายส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้
กลยุทธ์ที่ 3	พัฒนาศูนย์บริการข้อมูลความรู้ทางพฤกษศาสตร์
แนวทางการดำเนินงาน/ โครงการ / กิจกรรม	3.1 โครงการจัดการศูนย์บริการข้อมูลความรู้ทางพฤกษศาสตร์ 3.2 โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริการประชาชน
กลยุทธ์ที่ 4	สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเผยแพร่ความรู้
แนวทางการดำเนินงาน/ โครงการ / กิจกรรม	ประสานและร่วมมือกับทั้งภาคประชาชน เอกชน สถาบันการศึกษา หน่วยงานต่างๆ ของรัฐ ทั้งในและต่างประเทศ เป็นเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ความรู้ ทางด้านพฤกษศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ 4 พัฒนาสมรรถนะด้านบริหารจัดการและธุรกิจขององค์กร

ระยะที่ 1 : 2554

เป้าประสงค์ 1 มีการกำกับดูแลที่ดีและมีการบริหารจัดการองค์กรอย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
1. ค่าคะแนนการประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี	ไม่ต่ำกว่าค่าคะแนนระดับ 3
2. ค่าคะแนนด้านการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน	ไม่ต่ำกว่าค่าคะแนนระดับ 3
3. ค่าคะแนนด้านการบริหารจัดการระบบสารสนเทศ	ไม่ต่ำกว่าค่าคะแนนระดับ 3
4. ค่าคะแนนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์	ไม่ต่ำกว่าค่าคะแนนระดับ 3
5. ค่าคะแนนด้านการตรวจสอบภายใน	ไม่ต่ำกว่าค่าคะแนนระดับ 3

กลยุทธ์การดำเนินงาน	
กลยุทธ์ที่ 1	สร้างกลไกในการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล
<u>แนวทางการดำเนินงาน/</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	1.1 จัดทำแผนส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการที่ดี 1.2 จัดทำคู่มือการกำกับดูแลกิจการที่ดี 1.3 ดำเนินการตามแผนการส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการที่ดี
กลยุทธ์ที่ 2	จัดวางระบบบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานองค์กร
<u>แนวทางการดำเนินงาน/</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	2.1 กำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน 2.2 จัดทำและปรับปรุงคู่มือบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน 2.3 จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงและดำเนินการตามแผนการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ
กลยุทธ์ที่ 3	พัฒนาระบบสารสนเทศองค์กรเพื่อตอบสนองการดำเนินงานขององค์กร
<u>แนวทางการดำเนินงาน/</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	3.1 จัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารองค์กร 3.2 ดำเนินการตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารองค์กรฯ
กลยุทธ์ที่ 4	พัฒนาสมรรถนะและศักยภาพของบุคลากรในองค์กร
<u>แนวทางการดำเนินงาน/</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	4.1 จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรขององค์กร 4.2 ดำเนินการตามแผนเพื่อพัฒนาสมรรถนะและศักยภาพของบุคลากร
กลยุทธ์ที่ 5	พัฒนาคุณภาพการตรวจสอบภายในเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินงานและเพิ่มมูลค่าให้กับองค์กร
<u>แนวทางการดำเนินงาน/</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	1. จัดทำแผนและดำเนินการตามแผนการตรวจสอบภายในตามเกณฑ์มาตรฐานการตรวจสอบภายในรัฐวิสาหกิจ 2. ดำเนินกิจกรรมด้านการตรวจสอบภายในตามเกณฑ์การประเมินผลงาน

เป้าประสงค์ 2 มีผลกำไรจากการประกอบธุรกิจ

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
กำไรจากต้นทุนเชิงพาณิชย์	ผลกำไร 10 % ของการลงทุน
กลยุทธ์การดำเนินงาน	
กลยุทธ์ที่ 1	จัดวางระบบธุรกิจองค์กรโดยแยกต้นทุนทางสังคมและต้นทุนเชิงพาณิชย์ออกจากกันได้
<u>แนวทางการดำเนินงาน/</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	1.1. จัดทำระบบบัญชีเชิงสังคมและเชิงพาณิชย์ 1.2. วิเคราะห์ต้นทุนผลผลิตของสินค้าและบริการ 1.3. โครงการศึกษามูลค่ากำไรทางสังคม
กลยุทธ์ที่ 2	พัฒนาการดำเนินธุรกิจเพื่อการหารายได้
<u>แนวทางการดำเนินงาน/</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	2.1 จัดทำแผนการประกอบธุรกิจหารายได้ขององค์กร โดยให้ครอบคลุมแผนการตลาด วิเคราะห์สินค้าและบริการที่สอดคล้องกับพันธกิจขององค์กร หรือวิเคราะห์ผลผลิตจากงานขององค์กรที่อาจเป็นสินค้า ช่องทางการตลาด เป้าหมายลูกค้า แผนการผลิตและการดำเนินงาน ต้นทุน ประสิทธิภาพ คุณภาพ ระบบผลิต หรือวิธีดำเนินการ แผนการจัดจำหน่าย รวมทั้งการกำหนดราคาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ หรืออื่น ๆ ในทุกด้าน 2.2 ดำเนินกิจกรรมตามแผนธุรกิจหารายได้

ระยะที่ 2 : 2555 – 2559

เป้าประสงค์ 1. เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานและบริหารจัดการ

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
1. ค่าคะแนนการประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี	ไม่ต่ำกว่าค่าคะแนนระดับ 3.5
2. ค่าคะแนนด้านการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน	ไม่ต่ำกว่าค่าคะแนนระดับ 3.5
3. ค่าคะแนนด้านการบริหารจัดการระบบสารสนเทศ	ไม่ต่ำกว่าค่าคะแนนระดับ 3.5
4. ค่าคะแนนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์	ไม่ต่ำกว่าค่าคะแนนระดับ 3.5
5. ค่าคะแนนด้านการตรวจสอบภายใน	ไม่ต่ำกว่าค่าคะแนนระดับ 3.5
กลยุทธ์การดำเนินงาน	
กลยุทธ์ที่ 1	สร้างกลไกในการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล
<u>แนวทางการดำเนินงาน/โครงการ / กิจกรรม</u>	1.1 ประเมินผลและปรับปรุงแผนส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการที่ดี 1.2 ปรับปรุงคู่มือการกำกับดูแลกิจการที่ดี 1.3 ดำเนินการตามแผนการส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการที่ดี
กลยุทธ์ที่ 2	พัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในให้เป็นวัฒนธรรมการทำงานขององค์กร
<u>แนวทางการดำเนินงาน/โครงการ / กิจกรรม</u>	2.1 กำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน 2.2 ปรับปรุงคู่มือบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน 2.3 ปรับปรุงแผนบริหารความเสี่ยงและดำเนินการตามแผนการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ 2.4 โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการความเสี่ยง
กลยุทธ์ที่ 3	พัฒนาระบบสารสนเทศองค์กรเพื่อตอบสนองการดำเนินงานขององค์กร
<u>แนวทางการดำเนินงาน/โครงการ / กิจกรรม</u>	3.1 ทบทวนและปรับปรุงแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารองค์กรฯ 3.2 ดำเนินการตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารองค์กรฯ

กลยุทธ์ที่ 4	พัฒนาสมรรถนะและศักยภาพของบุคลากรในองค์กร
<u>แนวทางการดำเนินงาน/ โครงการ / กิจกรรม</u>	4.1 ทบทวนและปรับปรุงแผนพัฒนาบุคลากร 4.2 ดำเนินการตามแผนพัฒนาบุคลากร
กลยุทธ์ที่ 5	พัฒนาคุณภาพการตรวจสอบภายในเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินงานและเพิ่มมูลค่าให้กับองค์กร
<u>แนวทางการดำเนินงาน/ โครงการ / กิจกรรม</u>	5.1 ทบทวน ปรับปรุงและดำเนินการตามแผนการตรวจสอบภายในตามเกณฑ์มาตรฐานการตรวจสอบภายในรัฐวิสาหกิจ 5.2 ดำเนินกิจกรรมด้านการตรวจสอบภายในตามเกณฑ์การประเมินผลงาน

เป้าประสงค์ 2. มีกำไรจากผลการประกอบธุรกิจไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของต้นทุน

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
กำไรจากผลการประกอบธุรกิจ	ผลกำไรไม่น้อยกว่า 20 % ของต้นทุน
กลยุทธ์การดำเนินงาน	
กลยุทธ์ที่ 1	พัฒนาการดำเนินธุรกิจเพื่อหารายได้
<u>แนวทางการดำเนินงาน/ โครงการ / กิจกรรม</u>	1.1 วิเคราะห์ ประเมินผล การลงทุนและการประกอบการ เพื่อปรับปรุงแผนธุรกิจการหารายได้ขององค์กรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ความคุ้มค่าในการลงทุนและผลกำไร 1.2 พัฒนาศักยภาพและดำเนินการตามแผนธุรกิจหารายได้ 1.3 พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า
กลยุทธ์ที่ 2	วางแผนกลยุทธ์การตลาด
<u>แนวทางการดำเนินงาน/ โครงการ / กิจกรรม</u>	2.1 ศึกษาและจัดทำแผนกลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มรายได้ 2.2 ดำเนินการตามแผนกลยุทธ์การตลาด 2.3 ขยายช่องทางการสื่อสาร (โฆษณา) ถึงกลุ่มลูกค้า

ระยะที่ 3 : 2560 – 2564

เป้าประสงค์ 1. เป็นองค์กรชั้นนำของรัฐวิสาหกิจในกลุ่มเดียวกัน

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
1. ค่าคะแนนการประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี	ไม่ต่ำกว่าค่าคะแนนระดับ 4
2. ค่าคะแนนด้านการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน	ไม่ต่ำกว่าค่าคะแนนระดับ 4
3. ค่าคะแนนด้านการบริหารจัดการระบบสารสนเทศ	ไม่ต่ำกว่าค่าคะแนนระดับ 4
4. ค่าคะแนนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์	ไม่ต่ำกว่าค่าคะแนนระดับ 4
5. ค่าคะแนนด้านการตรวจสอบภายใน	ไม่ต่ำกว่าค่าคะแนนระดับ 4
กลยุทธ์การดำเนินงาน	
กลยุทธ์ที่ 1	กำกับดูแลกิจการที่ดีให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล
<u>แนวทางการดำเนินงาน/</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	1.1 ประเมินผลและปรับปรุงแผนส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการที่ดี 1.2 ปรับปรุงคู่มือการกำกับดูแลกิจการที่ดี 1.3 ดำเนินการตามแผนการส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการที่ดี
กลยุทธ์ที่ 2	พัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในให้เป็นวัฒนธรรมการทำงานขององค์กร
<u>แนวทางการดำเนินงาน/</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	2.1 ทบทวนและกำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน 2.1 ปรับปรุงคู่มือบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน 2.2 ปรับปรุงแผนบริหารความเสี่ยงและดำเนินการตามแผนการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ 2.3 โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการความเสี่ยง
กลยุทธ์ที่ 3	พัฒนาระบบสารสนเทศขององค์กรเพื่อตอบสนองการดำเนินงานขององค์กร
<u>แนวทางการดำเนินงาน/</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	3.1 ทบทวนและปรับปรุงแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขององค์กรฯ 3.2 ดำเนินการตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขององค์กรฯ

กลยุทธ์ที่ 4	พัฒนาสมรรถนะและศักยภาพของบุคลากรในองค์กร
<u>แนวทางการดำเนินงาน/</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	4.1 ทบทวนและปรับปรุงแผนพัฒนาบุคลากร 4.2 ดำเนินการตามแผนพัฒนาสมรรถนะและศักยภาพของบุคลากร
กลยุทธ์ที่ 5	พัฒนาคุณภาพการตรวจสอบภายในเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินงานและเพิ่มมูลค่าให้กับองค์กร
<u>แนวทางการดำเนินงาน/</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	5.1 ทบทวน ปรับปรุงและดำเนินการตามแผนการตรวจสอบภายในตามเกณฑ์มาตรฐานการตรวจสอบภายในรัฐวิสาหกิจ 5.2 ดำเนินกิจกรรมด้านการตรวจสอบภายในตามเกณฑ์การประเมินผลงาน

เป้าประสงค์ 2. มีผลกำไรเพียงพอต่อการดำเนินงานด้านธุรกิจโดยไม่ต้องพึ่งพาต้นทุนจากรัฐ

ตัวชี้วัด	คำเป้าหมาย
กำไรจากผลการประกอบธุรกิจ	ผลกำไรเพียงพอต่อการดำเนินงานด้านธุรกิจโดยไม่ต้องพึ่งพาต้นทุนจากรัฐ
กลยุทธ์การดำเนินงาน	
กลยุทธ์ที่ 1	พัฒนาการดำเนินธุรกิจเพื่อหารายได้
<u>แนวทางการดำเนินงาน/</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	1.1 วิเคราะห์ ประเมินผล การลงทุนและการประกอบการ เพื่อปรับปรุงแผนธุรกิจการหารายได้ขององค์กรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ความคุ้มค่าในการลงทุนและผลกำไร 1.2 พัฒนาศักยภาพและดำเนินการตามแผนธุรกิจหารายได้ 1.3 พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองของความพึงพอใจของลูกค้า
กลยุทธ์ที่ 2	พัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดและการโฆษณาประชาสัมพันธ์
<u>แนวทางการดำเนินงาน/</u> <u>โครงการ / กิจกรรม</u>	2.1 ทบทวนปรับปรุงแผนกลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มรายได้ 2.2 ดำเนินการตามแผนกลยุทธ์การตลาด

การดำเนินการเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามแผนแม่บทฉบับนี้

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ต้องดำเนินการทบทวนและปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ ตามช่วงระยะเวลา ซึ่งได้มีการกำหนดตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย กลยุทธ์ และแนวทางการดำเนินงาน / โครงการ / กิจกรรม (หลักในระดับองค์การ) ไว้ โดยแผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่

- (1) แผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์
- (2) แผนการศึกษาวิจัยและรวบรวมองค์ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์และความ

หลากหลายทางชีวภาพ

- (3) แผนส่งเสริมการเรียนรู้เผยแพร่และถ่ายทอดความรู้
- (4) แผนพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค
- (5) แผนบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ
- (6) แผนธุรกิจหารายได้
- (7) แผนประชาสัมพันธ์
- (8) แผนพัฒนาบุคลากร
- (9) แผนบริหารความเสี่ยง
- (10) แผนการกำกับดูแลกิจการที่ดีและความรับผิดชอบต่อสังคม

ทั้งนี้ แผนในลำดับที่ 1 – 5 กำหนดให้จัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์ ตามระยะเวลาที่สอดคล้องกับแผนแม่บท สำหรับแผนอื่นจะกำหนดไว้เป็นแผนยุทธศาสตร์ หรือเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ให้พิจารณากำหนดให้เหมาะสม

การทบทวนปรับปรุงแผนงาน

การดำเนินการตามแผนเมื่อสิ้นสุดในแต่ละปี ให้ทำการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน และทำการ ทบทวน หรือปรับปรุง กรณีที่จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อผลักดันให้เป้าหมายของแผนแม่บทประสบผลสำเร็จ

บทที่ 6

การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

ขั้นตอนหรือกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

ขั้นตอนหรือกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ประกอบด้วย

1. ลักษณะของแผนปฏิบัติการประจำปี

การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เป็นการกำหนดกรอบทิศทางและแนวทางในการปฏิบัติงานขององค์การให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนแม่บทและยุทธศาสตร์ ขององค์การ โดยมีลักษณะเนื้อหาและประเด็นนำเสนอ ดังต่อไปนี้

(1) มีการประเมินความสำเร็จตามตัวชี้วัดขององค์การ การประเมินความเสี่ยง ในปีที่ผ่านมา สถานการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อตัวชี้วัดขององค์การ

(2) เป็นแผนที่มีความสอดคล้องกับแผนวิสาหกิจและยุทธศาสตร์ ขององค์การ ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจและประเด็นยุทธศาสตร์

(3) เป็นแผนที่มีแนวทางการดำเนินงานและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและมีลักษณะเฉพาะเจาะจงของปีที่จะดำเนินการ

(4) เป็นแผนที่ระบุ แผนงาน/กิจกรรม/โครงการ ที่จะดำเนินการในปีนั้นๆ

(5) เป็นแผนที่แสดงถึงความเชื่อมโยงกันระหว่างแผนแม่บท แผนยุทธศาสตร์ ขององค์การ กับแผนปฏิบัติการประจำปี

2 วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

(1) เพื่อแสดงความสัมพันธ์และเชื่อมโยงระหว่างแผนแม่บท ยุทธศาสตร์ กับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(2) เพื่อแสดงจุดหมาย และแนวทางการดำเนินงานของปีนั้นๆ โดยจะต้องสอดคล้องและสามารถสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

(3) ใช้เป็นตัวกำหนดทิศทางการดำเนินงาน รวมทั้งแนวทางการติดตามและประเมินผลให้เป็นไปตามตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

3. แนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

เพื่อให้แผนปฏิบัติการประจำปีสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือของการบริหารงานขององค์การ ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ และเกิดสัมฤทธิ์ผลต่อภารกิจขององค์การ จึงให้จัดทำแผนปฏิบัติการโดยยึดแนวทาง ดังนี้

(1) ศึกษาถึงทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนปฏิบัติการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวทางการจัดสรรงบประมาณ วิเคราะห์พันธกิจและยุทธศาสตร์ขององค์กร โดยคำนึงถึงองค์ประกอบในทุกด้าน ความมีประสิทธิภาพและการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพในการหารายได้ ลดค่าใช้จ่าย และการบริหารงานภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด

(2) คำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภายในที่เกี่ยวข้อง การสอบถามปัญหาและความต้องการ โดยให้แต่ละส่วนงานมีส่วนร่วมในการให้ความเห็น กำหนดประเด็นปัญหาเชิงยุทธศาสตร์การดำเนินงานของแต่ละส่วนงาน วิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย และการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นหลัก การกำหนดแนวทาง และเสนอแผนงานโครงการ เพื่อนำมาบรรจุในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อตอบสนองความต้องการและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

(3) ในการจัดทำแผนการปฏิบัติการ ควรคำนึงถึงความเป็นไปได้ของการนำไปปฏิบัติ และงบประมาณที่คาดว่าจะได้รับ เพื่อให้แผนปฏิบัติการประจำปีเป็นแนวทางที่ปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับกลยุทธ์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดองค์กร มีการวิเคราะห์ถึงความคุ้มค่าของโครงการที่จะลงทุนในด้านต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในเชิงสังคมและเชิงพาณิชย์ โดยโครงการลงทุนเหล่านั้นมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงของแผนงานและโครงการต่างๆ ที่จะดำเนินการ

ขั้นตอนในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

การจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีขององค์การ กำหนดขั้นตอนไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูล

- เก็บรวบรวมข้อมูล ปัญหา ความต้องการ รวมถึงนโยบายเร่งด่วนที่จะดำเนินการในปีนั้นๆ

2. วิเคราะห์ข้อมูล

- ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ และวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายและตัวชี้วัดหลักขององค์การ

- ปรับแนวทางการกำหนดตัวชี้วัดโดยศึกษาตามแผนยุทธศาสตร์ วิเคราะห์ปัจจัยเร่งด่วน กำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ความเสี่ยงของแผนงาน กิจกรรม หรือโครงการต่างๆ ที่จะดำเนินการ

- การจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน กิจกรรม โครงการ
- การจัดทำแนวทางการปฏิบัติงานประจำปี

3. จัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการ

- การจัดทำรายละเอียดของแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ใช้เงินอุดหนุนรัฐบาล

- การจัดทำรายละเอียดของแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ใช้เงินรายได้

- การเชื่อมโยงแผนงาน โครงการ กิจกรรม เข้ากับยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ เป้าหมายและตัวชี้วัด เพื่อแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการผลักดันยุทธศาสตร์

4. จัดทำร่างแผนปฏิบัติการประจำปี

จัดทำร่างแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีเค้าโครงประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทนำ

ส่วนที่ 2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

ส่วนที่ 3 ผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา

ส่วนที่ 4 วิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ แนวทางการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์

ส่วนที่ 5 การจัดทำร่างแผนการปฏิบัติงานประจำปี โดย

1. จัดทำร่างแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อขอความเห็นจากผู้อำนวยการและพิจารณาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2. จัดทำร่างแผนประจำปีฉบับสมบูรณ์

3. ขอความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี

5. การอนุมัติแผนและแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- เสนอผู้อำนวยการให้ความเห็น
- เสนอคณะกรรมการองค์การ ให้ความเห็นชอบ เพื่ออนุมัติ
- แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ และนำไปปฏิบัติ

6. กรอบเวลาในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จจนถึงขั้นตอนการอนุมัติ ก่อนเริ่มต้นปีงบประมาณของปีที่จะดำเนินการ

บทที่ 7

การบริหารจัดการและการติดตามประเมินผล

การดำเนินงานตามแผนแม่บทจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการและมีระบบติดตามประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยตัวชี้วัดความสำเร็จในหลายระดับ

การบริหารจัดการ

การบริหารแผนแม่บทขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ เน้นการสร้างความเข้าใจ การยอมรับ ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างแผนงาน แผนงบประมาณ และแผนบุคลากร โดยยึดกรอบและหลักเกณฑ์การพิจารณาแผนงานโครงการขององค์การฯ ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนบริหารราชการแผ่นดิน และแผนปฏิบัติการของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

การติดตามประเมินผล

1. การกำหนดผลสัมฤทธิ์

เพื่อสร้างความชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม โดยประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

1.1 การกำหนดตัวชี้วัดผลงาน (Key Performance Indicator) สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ของงานหรือกิจกรรมที่ปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งองค์การฯ และเป็นตัวชี้วัดที่เป็นที่ยอมรับของบุคลากรภายในองค์การฯ ซึ่งตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และวิสัยทัศน์ขององค์การฯ

1.2 การกำหนดค่าเกณฑ์มาตรฐานเชิงปริมาณ ที่องค์การฯ ต้องการจะบรรลุถึง โดยการกำหนดตัวชี้วัดผลงานให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย

2. การวัดผลการปฏิบัติงาน

ดำเนินการแปลงแผนงาน/โครงการหลัก ให้ออกมาเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีด้วยการจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ (Action plan) โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบแต่ละโครงการ/กิจกรรม ลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนด พร้อมทั้งดำเนินการวัดผลการปฏิบัติงานภายใต้กรอบของตัวชี้วัดผลงานที่ได้มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า โดยเน้นหลักการ 3 ด้านดังนี้

2.1 ความประหยัด (Economy) เป็นการวัดผลที่มุ่งเน้นปัจจัยนำเข้า (Input) ด้วยการเปรียบเทียบทรัพยากรที่ต้องการสำหรับแต่ละกิจกรรม กับปริมาณทรัพยากรที่ใช้ไปจริงในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญของการวัดผลการปฏิบัติงาน

2.2 ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) เป็นการวัดผลการปฏิบัติงานด้านกระบวนการดำเนินกิจกรรม (Process) ด้วยการเปรียบเทียบปัจจัยนำเข้ากับผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินกิจกรรม ว่าเกิดผลงานสูงกว่า หรือผลงานเท่าเดิมแต่สามารถลดการใช้ทรัพยากรลงได้

2.3 ความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) เป็นการวัดผลการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นปัจจัยนำออก (Output) ด้วยการเปรียบเทียบผลงานจริงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. การรายงานผล

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้กำหนดแนวทางในการรายงานผลสัมฤทธิ์ ไว้ดังนี้

3.1 พัฒนาเครื่องมือ กระบวนการที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การรายงานผลที่เป็นที่ยอมรับของบุคลากรทั้งองค์การ เช่นแบบรายงานผลทั้งในรูปแบบของเอกสารและระบบฐานข้อมูล

3.2 จัดทำคู่มือการดำเนินการวัดผลงานและการรายงานผล เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของพนักงาน

3.3 จัดประชุมชี้แจงตัวชี้วัดในแต่ละด้าน และจัดฝึกอบรมให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงาน

3.4 สรุปลวิเคราะห์ และจัดทำรายงานให้ผู้บริหาร และพนักงาน เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงาน

บทที่ 8 บทส่งท้าย

กระบวนการของแผนเป็นวงจรต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่การจัดทำแผน การนำไปปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลเพื่อปรับแผน ดังนั้นการบริหารแผนให้มีประสิทธิผล จึงจำเป็นต้องถือปฏิบัติให้ครบวงจร

แผนแม่บทองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ฉบับนี้เป็นแผนการหลักขององค์การในระยะยาว เป็นการวางแผนเชิงรวมที่เกี่ยวข้องกับทุกส่วนงาน ที่มุ่งให้มีการประสานแผนงานให้เข้ากันในทุกส่วนสำหรับทั้งกิจการ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และกลยุทธ์ โดยต้องมีการเชื่อมโยงแผนแม่บทกับแผนยุทธศาสตร์ในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย

- (1) แผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์
- (2) แผนการศึกษาวิจัยและรวบรวมองค์ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์และความหลากหลายทางชีวภาพ
- (3) แผนส่งเสริมการเรียนรู้เผยแพร่และถ่ายทอดความรู้
- (4) แผนพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ภูมิภาค
- (5) แผนบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ
- (6) แผนธุรกิจหารายได้
- (7) แผนประชาสัมพันธ์
- (8) แผนพัฒนาบุคลากร
- (9) แผนบริหารความเสี่ยง
- (10) แผนการกำกับดูแลกิจการที่ดีและความรับผิดชอบต่อสังคม

ซึ่งในการปฏิบัติหน่วยงานรับผิดชอบต้องยึดแผนดังกล่าวในการปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินงานขององค์การประสบความสำเร็จตามแผนแม่บทที่ตั้งหมายไว้ อนึ่ง ปัจจัยของความสำเร็จอันเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือองค์การต้องได้รับการสนับสนุนทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอจากรัฐในการดำเนินงาน